

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

David Šimoník

Zastoupení podnikatele

Diplomová práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zastoupení podnikatele vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci 21. 3. 2017

David Šimoník

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, Mgr. Michalu Černému, Ph. D., za odborné vedení, připomínky a cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Seznam zkratk

o. z.	občanský zákoník
ObchZ	obchodní zákoník
OZ 1964	občanský zákoník 1964
ZOK	zákon o obchodních společnostech a družstvech
ZVR	zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
ŽZ	živnostenský zákon

Obsah

1	Úvod.....	7
1.1	Vymezení tématu práce, použité metody, časové zařazení, dosavadní zpracování tématu	7
1.2	Výzkumné otázky a hypotézy	8
2	Podnikatel, jednání podnikatele	10
2.1	Jednotlivé definice podnikatele.....	10
2.1.1	Vykonávání samostatné činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem.	10
2.1.2	Podnikatel pro účely ochrany spotřebitele.....	11
2.1.3	Domněnky podnikatele	11
2.2	Jednání podnikatele	12
3	Zastoupení a jeho druhy	13
3.1	Zastoupení přímé a nepřímé	13
3.2	Věrná ruka, posel	13
3.3	Zákonné a smluvní zastoupení	13
4	Všeobecná ustanovení o zastoupení v občanském zákoníku.....	15
4.1	Princip zjevnosti.....	15
4.2	Dobrá víra zástupce.....	15
4.3	Střet zájmů	16
4.4	Možnost zvolit substituta	17
4.5	Více zástupců.....	17
4.6	Překročení zástupčího oprávnění a jednání osoby bez zmocnění.....	18
5	Zákonné zastoupení podnikatele	20
5.1	Zastoupení osobou pověřenou při provozu obchodního závodu	20
5.1.1	Vznik zastoupení.....	20
5.1.2	Rozsah zastoupení.....	22
5.1.3	Jednání osoby nacházející se v provozovně	23
5.1.4	Překročení zástupčího oprávnění.....	24
5.1.5	Zákaz konkurence	25
5.2	Zastoupení zaměstnancem	27
5.3	Zastoupení vedoucím odštěpného závodu	28
5.3.1	Pojem odštěpný závod.....	28
5.3.2	Rozsah oprávnění vedoucího odštěpného závodu.....	29
6	Zastoupení členem orgánu právnické osoby	31
6.1	Jednání za právnickou osobu	31
6.2	Právní povaha zastoupení.....	32
6.3	Ochrana třetích osob.....	34
6.4	Statutární orgán právnické osoby	35
6.5	Péče řádného hospodáře a povinnost loajality	38
6.5.1	Důkazní břemeno.....	41
6.5.2	Následky porušení péče řádného hospodáře.....	42
6.6	Střet zájmů	43
7	Smluvní zastoupení.....	49
7.1	Vznik smluvního zastoupení.....	49
7.2	Plná moc	50
7.2.1	Forma plné moci	50
7.2.2	Druhy plných mocí	52
7.3	Vnitřní a vnější vztah v rámci smluvního zastoupení.....	52
7.3.1	Zdánlivé zastoupení	52
7.3.2	Nezpůsobilý zástupce	53
7.3.3	Překročení zástupčího oprávnění.....	53

7.4	Zánik smluvního zastoupení.....	54
8	Prokura.....	56
8.1	Vznik prokury	56
8.2	Obsah prokury	57
8.2.1	Překročení zástupčího oprávnění.....	59
8.3	Péče prokuristy.....	59
8.4	Společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu	63
8.5	Zánik prokury.....	65
9	Závěr	67
10	Literatura.....	70
10.1	Právní předpisy	70
10.2	Knihy a komentáře	70
10.3	Odborné články	71
10.4	Soudní rozhodnutí.....	71
10.5	Internetové zdroje	72

1 Úvod

1.1 Vymezení tématu práce, použité metody, časové zařazení, dosavadní zpracování tématu

V první řadě je vhodné krátce zmínit, proč bylo zvoleno právě toto téma diplomové práce. Téma zastoupení podnikatele bylo vybráno především z toho důvodu, že po velmi významných změnách v oblasti soukromého práva, které nastaly po 1. lednu 2014, považuji za vhodné se zabývat právě výše zmíněnou problematikou. V práci se budeme zabývat zastoupením podnikatele v rovině hmotněprávní. Ostatní formy zastoupení nejsou předmětem našeho zkoumání. Mezi použité metody patří především deskriptivní metoda a analytická s následným vyvozením konkrétních závěrů.

Z hlediska časového je pro práci zcela zásadní datum prvního ledna 2014, protože právě k tomuto datu vstoupil v účinnost nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. a zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb., potažmo další související předpisy. Jako jeden z nejvýznamnější lze v této oblasti uvést také zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, který je také důležitý z pohledu podnikatele. V určitých situacích sehrává podstatnou roli to, zda je osoba zástupce, popřípadě rozsah jeho oprávnění zapsán v některém z veřejných rejstříků. Tyto normy nahradily předchozí úpravu obsaženou v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a především v obchodním zákoníku č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Právě výše zmíněné nové předpisy jsou z hlediska naší problematiky nejdůležitější. I když to z názvu diplomové práce přímo nevyplývá, tak se budeme zabývat pouze právní úpravou zastoupení podnikatele na území České republiky.

Pokud bychom měli zmínit dosavadní zpracování této problematiky v odborné literatuře, tak je třeba podotknout, že nejčastěji lze pro studium využít komentářovou literaturu k občanskému zákoníku a zákonu o obchodních korporacích. Zde lze zmínit komentář k občanskému zákoníku LAVICKÝ, Petr a kol.. Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). I. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2380 s., dále MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol.. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654. Praha: Leges, 2014. 1233 s. Zákonu o obchodních korporacích se věnuje kupříkladu komentář ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s. nebo LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1608 s. Existují i učebnice obchodního práva, které se také dotýkají této problematiky, ale to pouze spíše okrajově, například učebnice BEJČEK, Josef a kol. Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 410 s. Tudíž není dostupná literatura, která by se komplexně a ve větším rozsahu věnovala pouze tomuto tématu. Nicméně je

to zcela pochopitelný jev, jelikož k rekodifikaci soukromého práva došlo poměrně nedávno. V neposlední řadě je třeba také zmínit, že bylo vycházeno z celé řady odborných článků od odborníků na danou oblast, které byly publikovány v renomovaných právnických časopisech (Právník, Bulletin advokacie, Právní rozhledy a další). V některých případech můžeme rovněž vycházet z literatury a judikatury, která vznikla ve vztahu k předchozí právní úpravě.

1.2 Výzkumné otázky a hypotézy

V první řadě je třeba vymezit hlavní výzkumnou otázku této práce. V této práci se budeme zabývat tím, kdo může figurovat jako zástupce podnikatele v rovině hmotněprávní. Stranou ponecháme otázku procesních zástupců podnikatelů, včetně osob oprávněných jednat za podnikatele před orgány státní správy. Hmotněprávním zástupcem podnikatele jsou jeho zákonní zástupci (osoba pověřená při provozu obchodního závodu, zaměstnanci, vedoucí odštěpného závodu), dále členové orgánu v případě právnických osob a v poslední řadě smluvní zástupci včetně prokuristy.

Práce je systematicky členěna do několika kapitol, přičemž některé z nich obsahují dílčí výzkumné otázky a hypotézy. V první kapitole této práce bude čtenáři poskytnut krátký výklad o tom, kdo může být v České republice považován za podnikatele a jak podnikatel může právně jednat. Nicméně je třeba podotknout, že tato problematika není samotnou podstatou této práce. Dále bude teoreticky rozebrána problematika zastoupení tak, jak je na něj v rámci naší úpravy nahlíženo. Poté už bude následovat rozbor všeobecných ustanovení občanského zákoníku, které se vztahují k zastoupení. Mám za to, že v některých případech si budeme muset pomoci právě touto obecnou úpravou.

V následujících kapitolách již bude podán výklad, který se dotýká samotné problematiky zastoupení podnikatele. Prvně bude zkoumáno, kdo je oprávněn jednat za podnikatele ze zákona. Hypotéza je taková, že tímto zástupcem je osoba pověřená podnikatelem při provozu závodu, dále to může být zaměstnanec a v poslední řadě vedoucí odštěpného závodu. U vedoucího odštěpného závodu předpokládám analogickou aplikaci § 430 a násl. o. z. Ve vztahu k zaměstnanci podnikatele se budeme zabývat podrobněji otázkou, zda se ně něho aplikuje § 166 občanského zákoníku, nebo na něho musíme aplikovat § 430 a násl. o.z.. Například v oblasti překročení zástupčího oprávnění.

Poté se budeme zabývat tím, jak se v praxi u právnických osob-podnikatelů projeví nová koncepce jednání právnických osob, kdy členové jednají jako zástupce této právnické osoby. Zde vycházíme ze základní hypotézy, že členové orgánu jsou taktéž zákonní zástupci právnických osob. Podrobněji se budeme věnovat také péči řádného hospodáře a pravidlu podnikatelského úsudku, které jsou pro zástupce právnických osob důležité. V neposlední řadě bude pojednáno o pravidlech o střetu zájmů mezi členem orgánu a obchodní korporací, zejména pak budeme zkoumat, zda se

mohou také uplatnit některá z pravidel občanského zákoníku o střetu zájmů, nebo zda si budeme muset vystačit pouze s úpravou v zákoně o obchodních korporacích. Hypotéza je taková, že aplikace občanského zákoníku není vyloučena.

V další kapitole bude čtenář seznámen s podstatou smluvního zastoupení podnikatele. Budeme se zabývat především všemi podstatnými otázkami dotýkajícími se této problematiky, od vzniku zastoupení, přes samotné zastupování, překročení zástupčího oprávnění a zánik zastoupení. Nicméně důraz bude kladen především na otázku vzniku zastoupení a problematiku plné moci se zaměřením na její formu. Zejména pak na to, zda může být někdy vyžadována přísnější forma. V této oblasti můžeme pracovat s hypotézou, že smluvní zastoupení vzniká na základě dohody mezi podnikatelem a zástupcem a jako průkaz existence zastoupení nám slouží plná moc. Ohledně formy plné moci vycházíme z teze, která říká, že pokud pro právní jednání vyžaduje zákon určitou přísnější formu, tak tato forma musí být dodržena i pro samotnou plnou moc. Nicméně zde musíme také zohlednit recentní vývoj této problematiky i rozhodnutí Nejvyššího soudu 29 Cdo 3919/2014 a novelu o. z. z konce roku 2016. Dále pojednáme o tom, jaká budou aplikována pravidla v případě, kdy dojde k překročení zástupčího oprávnění. Nakonec budeme rozebírat důvody zániku smluvního zastoupení, kde se domnívám, že k zániku může dojít také z dalších důvodů, které ovšem nejsou v zákoně obsaženy.

Poslední kapitola je věnována prokurě. Autor si plně uvědomuje, že tento institut je do diplomové práce poněkud nesystematicky zařazen do samostatné kapitoly, i když by měl být jako druh smluvního zastoupení včleněn do kapitoly předchozí. Nicméně je třeba podotknout, že prokura je natolik specifický institut smluvního zastoupení, a proto je mu věnována samostatná kapitola. Konkrétně budeme zkoumat, jak široká jsou oprávnění prokuristy oproti zástupci podnikatele dle § 430 o.z. Hypotéza je následující: Oprávnění prokuristy je širší než v případě zástupce dle § 430 o. z., jelikož je zmocněn ke všem jednáním, která se dotýkají obchodního závodu, nejen jednáním obvyklým.

Dále se ještě budeme zabývat výkladem § 58 ZOK, který stanovuje, že pravidla o podnikatelském úsudku, včetně pravidel o střetu zájmů a nepřípustnosti konkurenčního jednání, se použijí také na prokuristu. Přiměřeně se tato pravidla budou vztahovat na prokuristu, který byl zmocněn podnikatelem, který není obchodní korporací. Zde totiž vycházím z teze, že je třeba určit, která z těchto pravidel se budou na prokuristu aplikovat. Dle mého to nebudou všechna ustanovení, na které je odkazováno. V samotném závěru se budeme věnovat možnému souběhu jednání statutárního orgánu a prokuristy. Hypotéza je taková, že společné jednání statutárního orgánu a prokuristy by mohlo být možné, jelikož to zákon nikde nezakazuje a takové ujednání je i v souladu s pravidlem autonomie vůle stran.

2 Podnikatel, jednání podnikatele

Úvodem je vhodné uvést několik základních pojmů, jejichž význam je třeba znát, jelikož se s nimi budeme setkávat v průběhu celé práce. Jako první je třeba ozřejmit, jak se současná právní úprava staví k osobě podnikatele. Je nutné podotknout, že zde uvedené poznámky jsou velmi stručné a slouží pouze pro lepší přehlednost v dané problematice, jelikož teoretický rozbor pojmu podnikatele z právního hlediska není předmětem této práce. V podrobnostech je třeba odkázat na odbornou literaturu, která věnuje tomuto tématu náležitý prostor. Zákonodárce definoval osobu podnikatele v obecné části občanského zákoníku, konkrétně se jedná o § 420 a § 421 o. z.. Prvně je třeba zmínit zásadní změnu oproti předchozí právní úpravě. Zákon nikde nestanovuje podmínku veřejnoprávního oprávnění k provozování určité činnosti k tomu, aby osoba nabyla statut podnikatele, jak tomu bylo za přechodí právní úpravy. Tato koncepce vychází z toho, že uplatňování práva soukromého je nezávislé na právu veřejném, ostatně tak to stanovuje i občanský zákoník v § 1 odst. 1 větě druhé.

Přitom podnikatelem může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Pozitivum lze také spatřovat v tom, že taková právní úprava chrání subjekty, které vstupují v dobré víře do právního jednání s podnikatelem. Je totiž nepřiměřené požadovat po těchto osobách, aby si v každém případě, kdy hodlají do takového právního jednání vstoupit, ověřovaly, zda se jedná o podnikatele na základě veřejnoprávního oprávnění. Jako vhodný příklad lze uvést následující: „*Definiční vymezení podnikatele tak zřejmě naplňují například i nevěstky, které provozují výdělečnou činnost živnostenským nebo jiným obdobným způsobem, ač samozřejmě žádným oprávněním k této činnosti nedisponují.*“¹

2.1 Jednotlivé definice podnikatele

Jak bylo naznačeno výše, občanský zákoník nám v obecné části uvádí čtyři případy, kdy po splnění stanovených podmínek lze osobu považovat za podnikatele.

2.1.1 Vykonávání samostatné činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem.

Podnikatelem je ten, kdo se zřetelem k této činnosti samostatně vykonává na vlastní účet a na vlastní odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně, za účelem dosažení zisku. Samostatnost se projevuje v rámci svobody podnikatele rozhodovat si o svých záležitostech, především rozhodování o místě, čase, zaměření, cíli a způsobu jejich dosažení. Podnikatel vykonává činnost na vlastní účet a odpovědnost, tudíž si nese všechny následky, které z toho mohou plynout, ať už jsou pozitivní či negativní. Výkon činnosti živnostenským nebo obdobným způsobem nás neodkazuje do živnostenského zákona,

¹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). I. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1607.

jelikož je irelevantní, zda osoba disponuje veřejnoprávním oprávněním, jak ostatně bylo nastíněno již výše. Tento znak spočívá spíše v tom, že podnikatel vstupuje na trh s nabídkou zboží a služeb, a tato je adresována ostatním subjektům na trhu.² Soustavnost činnosti neznamena její nepřetržitost, nicméně se nemůže jednat pouze o činnosti nahodilé či příležitostní. Rovněž dosažení zisku není podstatné, jelikož je dostačující pouze záměr dosažení zisku. To, jestli skutečně osoba zisku dosáhla, nebo ne, ji nezbavuje statutu podnikatele. Pokud osoba splňuje všechny výše uvedené znaky, lze ji považovat za podnikatele, ale pouze se zřetelem k této činnosti.³ Tuto podmínku nejlépe ilustruje následující příklad: Podnikatel, který vykonává stavební činnost je ve vztahu ke všem činnostem související s touto činností považován za podnikatele, ale pokud půjde koupit televizi do svého domu pro osobní potřebu, tak již není považován za podnikatele, protože taková koupě nijak nesouvisí s jeho podnikatelskou činností.

2.1.2 Podnikatel pro účely ochrany spotřebitele

Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely vzájemných závazků podnikatelů dodat zboží či poskytnout službu, je za podnikatele považována také osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní, nebo jinou obdobnou činností, či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

V prvním případě se bude jednat o podnikatele tehdy, pokud nevykonává vlastní předmět podnikání, ale zajišťuje si prostředky pro vlastní činnost (např. nakupuje zboží, stroje apod.). Do kategorie osob vykonávajících samostatně své povolání můžeme řadit notáře, lékaře, advokáty apod. Typicky se jedná o svobodná povolání, která vyžadují určitou specializaci a vyšší stupeň vzdělání. Osobou, která jedná jménem, nebo na účet podnikatele, mohou být například zaměstnanci podnikatele, kteří pro něj obstarávají určitou záležitost v postavení jako komisionáři, ale i v tomto případě má tato osoba statut podnikatele, důvodem takového rozšíření je především ochranná funkce tohoto ustanovení.⁴

2.1.3 Domněnky podnikatele

Dále zákonodárce formou nevratitelné domněnky stanovil, že podnikatelem je také osoba, které je zapsána v obchodním rejstříku. Poté občanský zákoník odkazuje do zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Tento zákon stanovuje podmínky zápisu, jaké skutečnosti se do něj zapisují a také, které subjekty se zapisují. Mezi povinně zapisované subjekty patří například obchodní společnosti, či družstva.

² POKORNÁ, Jarmila a kol.. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 55-56

³ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654)*. I. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1608.

⁴ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 59.

Poslední zákonná definice podnikatele v sobě obsahuje vyvratitelnou právní domněnku, kdy se má za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění. Pokud osoba, která je držitelem živnostenského oprávnění, prokáže opak, nebude se na ni na základě této vyvrácené domněnky hledět jako na podnikatele.

2.2 Jednání podnikatele

Nejčastější způsob jednání podnikatele – osoby fyzické, je přímo osobní jednání této osoby. Takový způsob jednání zaručuje, že podnikatel může efektivně realizovat svoji činnost a dosahovat stanovených cílů, přičemž může projevovat svoji skutečnou a svobodnou vůli.⁵ Je zde ovšem také možnost, že do právních jednání nebude vstupovat pouze podnikatel, nýbrž jeho zástupce. Takové omezení podnikatele v jeho osobním jednání může vycházet buď z jeho vůle (v případě smluvního zastoupení) nebo ze zákona.

Složitější je situace u právnických osob, jelikož zde došlo ke změně koncepce v rámci nové právní úpravy. Právnická osoba jako taková není nadána svéprávností, tudíž za ni někdo musí jednat. Takovým subjektem budou členové orgánů právnické osoby, kteří dle nové právní úpravy již nerealizují přímo jednání právnické osoby, ale jednají jako její zástupci.⁶ Stejně jako u fyzických osob, jsou zde další subjekty, které mohou za právnickou osobu jednat na základě zákona nebo smlouvy. Z výše uvedeného vyplývá, že podnikatel-právnická osoba bude vždy jednat v zastoupení.

⁵ ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 201. s. 97.

⁶ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 90–91.

3 Zastoupení a jeho druhy

Jak bylo naznačeno výše, podnikatel může stejně jako další subjekty soukromého práva jednat buď osobně, nebo v zastoupení. To, že za podnikatele jedná zástupce, může vycházet z jeho vlastního rozhodnutí nebo může být nezbytné, aby měl zástupce, protože z určitých důvodů není schopen sám jednat (např. právnická osoba, jelikož není sama nadána svéprávností a je zastoupena svými orgány). Zastoupení můžeme charakterizovat následovně: „*Zastoupení je zvláštní vztah dvou osob, zástupce a zastoupeného, v důsledku kterého, má zástupce právní možnost jednat na účet zastoupeného.*“⁷

3.1 Zastoupení přímé a nepřímé

Rozlišujeme zastoupení přímé a nepřímé. U zastoupení přímého jedná zástupce jménem a na účet zastoupeného. Práva a povinnosti zde nabývá přímo zastoupený. Podstata nepřímého zastoupení spočívá v tom, že zástupce jedná sice vlastním jménem, ale na účet zastoupeného. Nicméně u tohoto typu zastoupení je patrná absence projevu vůle zástupce jednat s následky pro zastoupeného, tudíž právní následky nastávají u zástupce. Ale mezi zastoupeným a zástupcem vzniká závazek, jehož podstatou je přenesení následků jednání ze zástupce na zastoupeného.⁸

3.2 Věrná ruka, posel

Od zastoupení je třeba odlišovat případy, kdy dochází k jednání tzv. věrné ruky a posla. Základním rysem věrné ruky je to, že jedná vlastním jménem na účet pověřence. Nicméně je zde zásadní rozdíl oproti nepřímému zastoupení. Nepřímé zastoupení směřuje především k realizaci jednotlivých nebo jediného jednání. Kdežto věrná ruka uskutečňuje spíše dlouhodobou správu práv pověřence, a to jako jejich nositel.⁹ Pokud jedná posel, tak tento sám nejedná, ale pouze jen něco sděluje, či vyřizuje vůli jiného. Toto je rozdíl oproti zastoupení, jelikož zástupce sám právně jedná, kdežto posel nikoliv. Proto zde není ani požadavek svéprávnosti takového posla.¹⁰ Služeb posla může obchodní korporace, která je podnikatelem, použít například při jednání ve vztahu ke svým obchodním partnerům nebo společníkům.

3.3 Zákonné a smluvní zastoupení

Dle právního důvodu vzniku zastoupení můžeme rozlišovat zastoupení zákonné a smluvní. Podstatou smluvního zastoupení je udělení zástupčího oprávnění zástupci jednostranným právním jednáním. Nicméně toto pojetí náš občanský zákoník nezastává a jako základ smluvního zastoupení

⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419–654. Praha: Leges, 2014. s. 39.

⁸ Tamtéž, s. 40.

⁹ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 40.

¹⁰ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419–654. Praha: Leges, 2014. s. 41.

považuje dohodu mezi zástupcem a zastoupeným.¹¹ Plná moc zde slouží pouze jako potvrzení o existenci zastoupení. Někdy může zastoupení vznikat přímo ze zákona. Do této kategorie můžeme zařadit právě případy, kdy je podnikatel zastoupen osobou, kterou tím pověřil nebo vedoucím odštěpného závodu. U právnických osob můžeme dle některých názorů za zákonného zástupce považovat také člena jejího orgánu. V podrobnostech se této problematice budeme věnovat níže. Dle Melzera¹² můžeme zařadit do režimu zákonného zastoupení také případy, kdy je zastoupení založeno rozhodnutím orgánu veřejné moci. V těchto případech je zde možná přímá nebo analogická aplikace ustanovení o zákonném zastoupení. Do této kategorie nelze ovšem zařazovat opatrovnictví, které je sice založeno rozhodnutím soudu, nicméně v rámci občanského zákoníku má samostatnou právní regulaci.¹³

¹¹ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 70.

¹² Tamtéž, s. 43 – 44.

¹³ Tamtéž.

4 Všeobecná ustanovení o zastoupení v občanském zákoníku

Při tvorbě nového občanského zákoníku zvolil zákonodárce následující strukturu právní úpravy zastoupení: nejprve jsou zakotvena všeobecná ustanovení o zastoupení, dále je upraveno smluvní zastoupení, na které navazuje prokura a poslední pasáž je věnována zákonnému zastoupení a opatrovnictví. Považuji tedy za vhodné se v krátkosti věnovat také těmto všeobecným ustanovením, jelikož se k nim budeme následně vracet v rámci následujících kapitol.

4.1 Princip zjevnosti

Hned v § 436 odst. 1 o. z. stanovuje, že kdo je oprávněn jednat za jiného, je jeho zástupcem. Přičemž práva a povinnosti ze zastoupení vznikají přímo zastoupenému. Zde je patrná preference přímého zastoupení ze strany zákonodárce, vzhledem k dikci, že práva a povinnosti vznikají přímo zastoupenému. Pokud není zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem. Tudíž je zastoupení vystavěno na principu zjevnosti. OZ 1964 upravoval tento princip pouze pro smluvní zastoupení. Zástupce musí dát najevo, že jedná za někoho jiného. Zjevnost zastoupení posuzujeme následovně: „*To, že zástupce jedná jménem zastoupeného, tedy s právními účinky pro něj, je patrné zejména z obsahu jeho právního jednání. Obsahem projevu vůle zástupce proto musí být vůle jednat jménem zastoupeného. Tato skutečnost může být vyjádřena explicitně, nebo může vyplývat z okolností. Zjišťujeme ji výkladem zastoupení podle obecných pravidel o výkladu právního jednání (§ 555 an.)*“¹⁴ V původní textaci zákona bylo formulováno pravidlo tak, že oprávnění jednat za jiného musí vyplývat z právního jednání. Nicméně po kritice Tichého¹⁵ byla textace změněna „není-li zřejmé“. Tichý správně totiž poukazoval na to, že oprávnění jednat za jiného nemusí vyplývat pouze z právního jednání, ba dokonce z faktického jednání může být snáze rozpoznatelné.¹⁶ Nicméně, i když nebude zjevné postavení určité osoby jako zástupce, stále se může jednat o zastoupení. Půjde ale o zastoupení nepřímé, které vzniká na základě závazkového vztahu mezi zástupcem a zastoupeným.¹⁷

4.2 Dobrá víra zástupce

Zákon dále normuje obecné ustanovení o dobré víře zástupce. Pokud je zástupce v dobré víře nebo musel-li vědět o určité okolnosti, přihlíží se k tomu i u zastoupeného. Nicméně je zde stanovena výluka v případě, kdy se bude jednat o okolnost, o které se zástupce dozvěděl před vznikem zastoupení. Naopak není-li zastoupený v dobré víře, nemůže se dovolávat dobré víry

¹⁴ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*. Praha: Leges, 2014. s. 47-48.

¹⁵ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 44.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*. Praha: Leges, 2014. s. 48.

zástupce. Těmto pravidlům souhrnně říkáme přičítání subjektivních skutečností v rámci zastoupení.¹⁸ Při posuzování dobré víry je tedy stěžejní osoba zástupce, nikoliv zastoupeného. Právní jednání budeme zkoumat především ve vztahu k jeho osobě. Kupříkladu, i kdybychom chtěli namítat, že právní jednání bylo učiněno v omylu, tak omyl budeme posuzovat na základě situace, ve které se ocitl zastoupení a nikoliv zástupce.¹⁹

4.3 Střet zájmů

Střet zájmů můžeme charakterizovat následovně: „*Případ konfliktu zájmů by bylo možné popsat jako jednání zástupce ve prospěch třetí strany či zainterесování zástupce v příslušném právním jednání.*“²⁰ Dále je třeba v návaznosti na judikaturu českých soudů doplnit, že se musí jednat o spor reálně existující, nikoliv pouze když nastane nějaká hypotetická možnost vzniku střetu zájmů. Pro úplnost je vhodné uvést přesnou citaci jednoho rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR: „*Sama možnost existence rozporu se zájmy zastoupeného k zákazu zastupovat nestačí. Rozpor zájmů musí reálně existovat. Při posuzování rozporu mezi zájmy zástupce a zastoupeného je třeba vždy vycházet z povahy konkrétního právního úkonu, jakož i ze všech okolností případu tak, aby bylo možno náležitě zabezpečit ochranu zájmů zastoupeného.*“²¹

Obecná pravidla o střetu zájmů budou v některých případech doplněna o speciální ustanovení, která jsou kupříkladu obsažena v ZOK. V obecné rovině ale za jiného nemůže jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. Výjimka je stanovena pro smluvní zastoupení v případě, kdy zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět. Nelze ovšem konstatovat, že v případě smluvního zastoupení by neměl zmocnitel možnost se dovolat střetu zájmů vždy, když o něm věděl. Po nabytí vědomosti musí mít také zmocnitel reálnou možnost odvolat takové zmocnění.²² Pokud by nebylo takové řešení možné, je třeba zachovat zmocniteli možnost dovolávat se nezpůsobilosti zástupce. Není ani rozhodující okamžik, kdy se zmocnitel o existenci střetu zájmu dozví.²³

Dále se může zastoupený dovolávat střetu zájmů ve vztahu ke třetí osobě tehdy, když zástupce jednal ve střetu zájmů se třetí osobou a tato osoba o střetu zájmů věděla nebo o něm vědět musela. Toto pravidlo je také doplněno o vyvratitelnou domněnku, že rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného je dán především tehdy, pokud zástupce jedná za třetí osobu nebo jedná

¹⁸ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419–654. Praha: Leges, 2014. s. 48.

¹⁹ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 38.

²⁰ Tamtéž, s. 45.

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 32 Cdo 679/2009.

²² MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419 – 654. Praha: Leges, 2014. s. 54

²³ Tamtéž.

ve své vlastní záležitosti. V prvním případě zastupuje zástupce obě strany, ve druhém případě je tento zástupce sám druhou stranou právního jednání.

Otázkou zůstává, jaké právní následky spojuje právní řád s jednáním nezpůsobilého zástupce. Tuto otázku výslovně občanský zákoník neupravuje. V odborné literatuře ale převažuje názor, že následkem bude relativní neplatnost dle § 580 o. z.²⁴ Dále může být takto jednající zástupce povinován k náhradě škody. V případě porušení smluvních povinností bude odpovídat dle § 2913 o. z., pokud poruší zákonnou povinnost, bude odpovídat dle § 2910 o. z..

4.4 Možnost zvolit substituta

Zásadně platí, že zástupce je povinen jednat osobně. Nicméně je stranám ponecháno na vůli, aby si zástupce sjednal možnost ustanovit dalšího zástupce se zastoupeným. Dále může zástupce zvolit substituta také tehdy, vyžaduje-li to nutná potřeba. Bude se především jednat o případy, kdy by mohlo dojít v důsledku nezvolení dalšího zástupce k závažnému poškození zájmů zastoupeného. Nicméně v obou případech odpovídá zástupce za řádný výběr této osoby²⁵.

Pokud je zvolen substitut, tak práva a povinnost vznikají přímo zastoupenému, to odpovídá koncepci přímého zastoupení.²⁶ V praxi se můžeme setkat s případy, kdy je zvolení substituta z nějakého důvodu právně vadné. Melzer²⁷ rozlišuje dva důvody. U prvního nám může absentovat oprávnění zástupce zvolit substituta, ve druhém případě může být vadou skutečnost, že zástupce, který substituční oprávnění udělil, nebyl vůbec oprávněn jednat za zastoupeného. Dále může zvolením substituta zástupce překročit své hlavní zástupčí oprávnění. Tomuto případu říkáme nepřipustná substituce.²⁸

4.5 Více zástupců

Zastoupený není omezen počtem zástupců, kteří za něho mohou jednat. V případě, kdy zvolí větší počet zástupců, tak tito jednají každý samostatně. Za předchozí právní úpravy se vycházelo z pravidla opačného, tedy zástupci museli jednat společně. Nicméně toto pojetí odporovalo požadavkům praxe. Potřeba většího počtu zástupců může vyplývat především ze složitosti záležitostí, které mají být ve prospěch zastoupeného spravovány. Tudíž může mít zastoupený pro

²⁴ Například: DÁVID, Radovan. HRDLÍČKA, Miloslav. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1–654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1661.

²⁵ Culpa in eligendo.

²⁶ Tamtéž, s. 58–59.

²⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654*. Praha: Leges, 2014. s. 59.

²⁸ Tamtéž, s. 59.

každou záležitost zvláštního zástupce se specializací na určitou oblast a je pak logické, že může jednat každý samostatně.²⁹

Pro úplnost je třeba dodat, že stejně jako může mít jedna osoba více zástupců, tak více osob může mít jednoho zástupce, který může být zmocněn jejich společným jednáním nebo individuálně. Ale i pokud byl zmocněn společným jednáním, tak k odvolání může dojít individuálně.³⁰

4.6 Překročení zástupčího oprávnění a jednání osoby bez zmocnění

Obecné pravidlo říká, že pokud zástupce překročí zástupčí oprávnění, tak zavazuje právní jednání zastoupeného, pokud toto překročení schválí bez zbytečného odkladu. V tomto případě byl zástupce zmocněn k jednání za zastoupeného, nicméně překročil rozsah záležitostí, které je oprávněn obstarávat. Totéž bude ale platit i v případě, kdy za někoho jednala osoba, která sice nepřekročila své zástupčí oprávnění, ale to jen v důsledku toho, že žádným ani nedisponovala. Tudíž nebyla vůbec oprávněna jednat za zastoupeného. V obou těchto případech může dojít k dodatečné ratihabici ze strany zastoupeného.

Tichý ve svém článku poukazuje na nedostatečnost této právní úpravy v tom, že není stanoven okamžik, od kterého k tomuto schválení musí dojít.³¹ Nicméně zde nespatřuji žádný zásadní problém. Dle mého je rozhodným okamžikem moment, kdy se zastoupený o takovém jednání zástupce dozvěděl. Na podporu tohoto tvrzení bych použil analogickou aplikaci § 446 o. z.. Toto ustanovení se sice vztahuje ke smluvnímu zastoupení, nicméně také upravuje postup zmocnitele pro případ překročení zástupčího oprávnění. I když v tomto případě musí zmocnitel vyjádřit nesouhlas s jednáním zmocněnce (což je opačný postup oproti obecnému ustanovení), tak svůj projev vůle zde musí zmocnitel učinit bez zbytečného odkladu poté, co se o překročení zástupčího oprávnění dozví. Proto si myslím, že stejný princip by měl platit také u obecného § 440 odst. 1 o. z. Pomoci si můžeme také argumentem a minori ad maius. Pokud toto pravidlo platí v rámci smluvního zastoupení, tím spíše by mělo platit v rámci obecné úpravy. Navíc jedna ze základních zásad soukromého práva říká *vigilantibus iura scripta sunt*.

Pokud nedojde ke schválení, tak jak bylo nastíněno v předešlém odstavci, bude z takového právního jednání zavázána sama osoba, která jednala. Nicméně nemusí tak tomu být vždy. „*Třetí osoba totiž jednala v přesvědčení, že jejím smluvním partnerem není zástupce, nýbrž zastoupený. Nemůže být, proto*

²⁹ Shodně např. KORBEL, František. *Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 49.

³⁰ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 61.

³¹ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 45.

*proti své vůli nucena akceptovat namísto zastoupeného jako partnera zástupce. Z tohoto důvodu je jí dáno na výběr požadovat buď splnění toho, co měl splnit zastoupený, nebo náhradu škody.*³²

Zákon se od toho ustanovení v některých případech odchyluje a pro některé případy excesu zástupce stanovuje pravidla speciální, například pro smluvní zastoupení nebo pro zastoupení podnikatele. Ale v obecné rovině musíme konstatovat, že excesivní jednání zástupce zastoupeného nezavazuje, pokud jej neschválí.

³² MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 64.

5 Zákonné zastoupení podnikatele

V následující kapitole bude pojednáno o zákonných zástupcích podnikatele. Poskytneme tedy výklad vztahující se k následujícím institutům: Zastoupení podnikatele osobou pověřenou při provozu obchodního závodu (včetně zastoupení osobou bez pověření, nacházející se v provozovně podnikatele), zastoupení zaměstnancem a zastoupení vedoucím odštěpného závodu.

Z našeho pohledu je vhodné se v krátkosti věnovat pojmu závodu, se kterým budeme v následující kapitole pracovat. V § 502 o. z. stanovuje následující: obchodní závod je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil, a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Toto pravidlo je doplněno o vyvratitelnou domněnku, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Pojem jmění zahrnuje jak majetek osoby, tak její dluhy. Tudíž součástí obchodního závodu jsou aktiva i pasiva podnikatele. To, zda se bude jednat o závod, je posuzováno subjektivně, protože jak vyplývá z textace občanského zákoníku, je rozhodující vůle podnikatele.

5.1 Zastoupení osobou pověřenou při provozu obchodního závodu

Občanský zákoník v § 430 odst. 1 normuje, že pokud podnikatel někoho při provozu obchodního závodu pověří určitou činností, tak zastupuje tato osoba podnikatele při všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Tato úprava navazuje na § 15 ObchZ, který upravoval zastoupení podnikatele v rámci předchozí právní úpravy. Přičemž základ ustanovení můžeme spatřovat již ve Všeobecném obchodním zákoníku. Je třeba zmínit, že naprostá většina odborné veřejnosti považuje takto pověřenou osobu za zákonného zástupce. I já se přikláním k tomuto názoru. Oprávnění jednat za podnikatele vyplývá přímo ze zákona a zákonem je dán i rozsah zastoupení. Nicméně spornou může být otázka rozsahu aplikace ustanovení. Havel³³ dovozuje, že § 430 a násl. o. z., lze aplikovat na všechny zástupce podnikatele, protože zastoupení jako takové nemusí vzniknout pouze na základě plné moci, nýbrž na základě jakéholiv pověření. Ale i on zastává názor, že zástupce dle § 430 o. z. je zákonným zástupcem.³⁴

Z hlediska rozsahu aplikace těchto ustanovení se ale s tímto názorem neztotožňuji. U některých dalších zástupců podnikatele, zejména těch zákonných, bude aplikace možná, ale u některých je dle mého vyloučena. V podrobnostech se této problematice budeme věnovat níže.

5.1.1 Vznik zastoupení

Zastoupení dle § 430 odst. 1 o. z., vzniká pověřením určitou činností při provozu obchodního závodu. Jak bylo uvedeno výše, toto pověření nemusí být obsaženo pouze v plné moci

³³ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 26.

³⁴ Tamtéž

a nemusí splňovat ani další formální požadavky. Může být uděleno i ústně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. srpna 2005, sp. zn. 32 Odo 328/2004). Dále může vyplývat z vnitřních předpisů nebo pokynů podnikatele, dokonce může jít o pokyn individuální. Pověření jako takové ani nemusí být nijak prokazováno a není ani stanoven požadavek na zápis takového pověření do některého z veřejných rejstříků.³⁵ Tento závěr podporuje i judikatura NS, která říká: „*podmínkou vzniku oprávnění zastupovat podnikatele je jednak to, že musí jít o osobu pověřenou určitou činností, jednak to, že taková činnost je činností při provozu podniku; zvláštní plná moc se nevyžaduje a zákon nestanoví ani další omezení zástupce co do jeho poměru k zastupovanému podnikateli.*“³⁶ Nicméně k pověření může dojít i výslovně a tím pádem může podnikatel zpřesnit rozsah zástupčího oprávnění zástupce. Ale pokud dojde ke sporu o to, zda byl zástupce v dané situaci oprávněn jednat, tak bude rozhodovat obvyklost takového jednání zástupce.³⁷

Na tomto místě je třeba také krátce zmínit následky, které sebou nese smrt podnikatele. ObchZ obsahoval v § 15 odst. 3 ustanovení, které stanovilo, že v případě smrti podnikatele zmocnění nezaniká, pokud podnikatel nestanovil, že má trvat pouze za jeho života. Zmocněnec mohl dále činit jednání v rámci obvyklého hospodaření a jednat nad tento rámec mohl jen se souhlasem dědiců nebo se souhlasem soudu. Občanský zákoník žádné takové ustanovení neobsahuje, tudíž je otázka, jak postupovat v případě smrti podnikatele. Dle některých názorů je v tomto případě možná analogická aplikace ustanovení o smrti zmocnitele v rámci smluvního zastoupení, která je obsažena § 449 o.z. Toto ustanovení normuje povinnost zmocněnce učinit vše, co nesnese odkladu. Dokonce by mohla být možná i analogická aplikace ustanovení o prokure v § 456 o. z., kde je stanoveno, že smrtí podnikatele prokura nezaniká. Druhé řešení je odůvodněno tím, že ustanovení o prokure jsou pro podnikatelské vztahy praktičtější.³⁸ Z toho je vyvozováno, že smrtí podnikatele zastoupení nezaniká. K takovému názoru dochází také Lasák, jenž vylučuje analogickou aplikaci § 448 o. z., který v rámci smluvního zastoupení stanovuje, že smrtí zmocnitele zaniká zmocnění samotné. Takový závěr by byl zcela nepraktický pro podnikatelský život, jelikož pokud by došlo smrtí podnikatele k zániku zmocnění, tak by se to mohlo následně velmi negativně projevit na provozuschopnosti podniku, jelikož zástupce by okamžikem smrti nemohl činit žádná jednání.³⁹

Závěr je tedy takový, že ke vzniku zastoupení dle § 430 o. z. není třeba žádného formálního pověření a může vyplynout například i z individuálního pokynu podnikatele. Není také požadován

³⁵ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 104.

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002.

³⁷ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TĚGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 28.

³⁸ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 105.

³⁹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1639.

zápis takového zástupce do obchodního rejstříku. V případě sporu o rozsah zastoupení bude rozhodovat obvyklost. Dále se kloním k závěru, že smrtí podnikatele by existence zastoupení neměla být dotčena.

5.1.2 Rozsah zastoupení

Zástupce je oprávněn podnikatele zastupovat ve všech jednáních, jež jsou obvyklá pro danou činnost, kterou byl zástupce pověřen. Jak bylo uvedeno výše, i v případě, že podnikatel výslovně vymezí okruh oprávnění zástupce, bude v případě sporu o rozsah oprávnění rozhodovat obvyklost. Nicméně, i v těchto případech, se bude nejspíše jednat o určité zpřesnění oprávnění zástupce, nikoliv o taxativní výčet jednání, k nimž je oprávněn. Opačný postup by byl zcela nepraktický, protože při provozu obchodního závodu může docházet k nepřebernému množství situací, v nichž bude zástupce vystupovat. Přesné vymezení jednání, ke kterým je oprávněn, by mohlo způsobit praktické problémy v případě, kdy by zástupce potřeboval jednat v situaci, která není ve výčtu uvedena.

Pověřenec může vystupovat za podnikatele v rámci obvyklých jednání jako zákonný zástupce, pokud by chtěl učinit jiná než tato jednání, bude třeba, aby disponoval zvláštním pověřením pro takové jednání.⁴⁰ Obvyklost je dána činností, kterou byla osoba pověřena a je třeba ji zkoumat objektivně, nezávisle na případných vnitřních předpisech podnikatele (viz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2009, sp. zn. Cdo 2223/2009). Pro usnadnění interpretace tohoto pojmu si můžeme pomoci velmi obsáhlou judikaturou českých soudů, která se mu podrobně věnuje ve vztahu k předchozí úpravě obsažené v ObchZ. Například obvyklé je takové jednání, kdy ekonomický náměstek ředitele přijímá směnku.⁴¹ Dále při činnosti stavbyvedoucího je obvyklé, že dochází k uzavírání smluv potřebných k realizaci díla.⁴² Pod pojem obvyklosti spadá i případ, kdy osoba, která dlužníku doručuje fakturu splatnou ihned, je také oprávněna přebrat tuto dlužnou částku od dlužníka.⁴³ Naopak zaměstnanec obchodní společnosti, který je oprávněn bez dalšího podepisovat smlouvy, není oprávněn k podepisování smének.⁴⁴

Otázkou zůstává, jakou kvalitu musí splňovat péče, se kterou zmocněnec danou činnost vykonává. V zákoně jakákoliv ustanovení tohoto druhu absentují. Proto lze souhlasit se závěrem, že pravidla pro dotýkající se určitého standardu péče budou vyplývat ze vzájemného vztahu mezi podnikatelem a zástupcem, přičemž nejčastěji budou nastaveny v rámci pracovněprávního

⁴⁰ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1637*

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000.

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 274/2004.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1352/2005.

⁴⁴ Rozsudek Vrchního soudu Praha ze dne 14. května 1996, sp. zn. 5 Cmo 448/95.

vztahu.⁴⁵ Nicméně, vždy se budou na jednání zástupce aplikovat pravidla obsažená v obecných ustanoveních o.z.. Zejména půjde § 5 odst. 1 o. z., který stanovuje, že pokud se některá osoba přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopna jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Dále je vhodné zmínit povinnost jednat v právním styku poctivě, tak jak to stanovuje § 6 odst. 1 o. z..

5.1.3 Jednání osoby nacházející se v provozovně

Jednání osoby nezmocněné nacházející se v provozovně podnikatele⁴⁶ upravuje § 430 odst. 2 o. z.. Ve své podstatě navazuje na předchozí právní úpravu, kde byl tento institut upraven v § 16 ObchZ. Podstatou tohoto pravidla je skutečnost, že podnikatele zavazuje jednání osoby, nacházející se v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna. Přednost zde má tedy ochrana dobré víry třetích osob, před ochranou podnikatele proti jednání osoby, kterou žádným způsobem nezmocnil k jeho zastupování. „*Je plně věcí podnikatele zajistit, aby osoby, které se nacházejí v jeho provozovně, vystupovaly tak, aby nevyvolávaly u třetích osob klamnou představu o tom, zda, popřípadě v jakém rozsahu, jsou oprávněny podnikatele zastupovat.*“⁴⁷

Prvním předpokladem je skutečnost, že k jednání došlo v provozovně podnikatele. Definici provozovny nenalezneme ani v občanském zákoníku, ani v zákonu o obchodních korporacích. Zde se autoři v komentářové literatuře shodují na nutnosti vycházet ze živnostenského zákona, který nám říká, co rozumíme pod pojmem provozovna. Pokud tedy použijeme podpůrně § 17 ŽZ, tak provozovnou rozumíme prostor, v němž je živnost provozována, přičemž pod tento pojem můžeme zahrnout i automat sloužící k prodeji zboží či poskytování služeb (např. bankomat, pro naše účely je ale toto pojetí pochopitelně zcela bez významu) a také mobilní provozovna.

Druhým prvkem zkoumaného ustanovení je dobrá víra třetí osoby v to, že osoba nacházející se v provozovně je oprávněna jednat, i když tomu tak ve skutečnosti není. Zde se nesmí zapomenout na § 7 o. z., který u jednajících osob presumuje dobrou víru.⁴⁸ Dobrou víru můžeme charakterizovat následovně: „*Dobrá víra se obecně chápe jako psychický stav osoby založený sice na chybném (mylném), avšak v konkrétním případě omluvitelném přesvědčení (mínění) o (ne) existenci nějaké skutečnosti, nějakého práva, či právního poměru. Osoba tak vlastně jedná v mylném domnění o relevantních skutečnostech.*“⁴⁹ Z judikatury můžeme zjistit, že při zkoumání dobré víry musíme vycházet z určitých objektivních kritérií a je třeba zjišťovat, zda třetí osoba při zachování normální opatrnosti, kterou na ni lze

⁴⁵ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 105.

⁴⁶ Krámský institutor.

⁴⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. DĚDIČ, Jan a kol. *Základy obchodního práva. Vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2014. s. 64.

⁴⁸ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1639.

⁴⁹ MELZER, Filip. TÉGL, Petr. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013. s.135.

požadovat, neměla a nemohla mít pochybnosti o tom, že osoba nacházející se v provozovně nebyla oprávněna k jednání za podnikatele.⁵⁰

Pokud budou splněny oba dva výše zmíněné předpoklady, tak bude podnikatel zavázán z jednání tohoto nezmocněného jednatele. Přičemž zároveň platí, že tento nezmocněný jednatel se zároveň nemůže domáhat toho, aby bylo jeho jednání v provozovně prohlášeno za jeho osobní jednání, jelikož zde opět vystupuje do popředí ochrana dobré víry třetí osoby v to, že jedná se zástupcem podnikatele, nikoliv se zástupcem samotným.⁵¹

5.1.4 Překročení zástupčího oprávnění

V případě, že zástupce podnikatele překročí své zástupčí oprávnění, podnikatele toto právní jednání zavazuje. To ovšem neplatí, pokud o překročení třetí osoba věděla nebo musela vědět vzhledem k okolnostem případu. Tato úprava obsažená v § 431 o. z. je úpravou odlišnou od ustanovení § 440 a § 446 o. z., která také obsahují pravidla pro případ překročení zástupčího oprávnění pro zákonné a smluvní zastoupení. Podnikatel tedy nebude vázán jednáním zástupce pouze v případě, kdy třetí osoba o překročení zástupčího oprávnění věděla nebo o něm musela vědět vzhledem k okolnostem případu. Je třeba konstatovat, že povinnost důkazní bude tížit podnikatele, který bude muset prokazovat znalost třetí osoby o překročení oprávnění ze strany zástupce. Přičemž je třeba poznamenat v návaznosti na judikaturu, že dovolávat se překročení oprávnění může pouze subjekt, jemuž toto ustanovení slouží na ochranu, tedy pouze podnikatel.⁵²

Z hlediska časového má význam zabývat se otázkou, v jakých lhůtách je podnikatel povinen se dovolávat vědomosti třetí osoby a překročení zástupčího oprávnění. Lze souhlasit s názorem Lasáka⁵³, který tvrdí, že podnikatel zde časově omezen není, jelikož podnikatel v těchto případech není vázán jednáním zástupce již od počátku, bez ohledu na to, kdy je tato otázka zkoumána. Z toho plyne závěr, že toto právo nepodléhá např. promlčení.⁵⁴

Pokud se podnikateli podaří unést důkazní břemeno a prokáže, že třetí osoba nebyla v dobré víře, tak nebude z tohoto jednání zástupce vázán, nýbrž to bude sám zástupce, kdo bude zavázán. Otázkou ovšem je, jaké nároky může třetí osoba vůči takovému zástupci uplatňovat. Vyloučen bude nárok na náhradu škody, jelikož třetí osoba stěží bude v dobré víře, pokud věděla o tom, že

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. února 1999, sp. zn. 2 Cdon 431/96.

⁵¹ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 28.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. 23 Cdo 525/2012.

⁵³ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1644.

⁵⁴ Tamtéž.

zástupce překračuje své zástupčí oprávnění.⁵⁵ Nicméně lze dovodit, že může být uplatňován nárok dle § 440 odst. 2 o. z. věta první i s ohledem na povinnost jednat v právním styku poctivě, která je obsažena v § 6 odst. 1 o. z.⁵⁶ Tudíž lze konstatovat, že by mohlo být požadováno plnění přímo po zástupci podnikatele. Ovšem bude vždy nejspíše záležet na okolnostech daného případu, zda je opravdu takový zástupce schopen poskytnout určité plnění, jelikož může být omezen například odborností nebo technickými prostředky. I přes výše zmíněné může být takový zástupce přece jen povinován k náhradě škody. Podnikatel, i když bude z jednání zástupce zavázán sám, může v případě překročení zástupčího oprávnění, jehož omezení je obsaženo kupříkladu v interních pokynech, uplatňovat vůči zástupci nárok na náhradu škody.⁵⁷ Tento závěr je zcela pochopitelný a jeví se jako spravedlivé, aby měl podnikatel možnost uplatňovat tento nárok, jelikož širší jednání, jimiž může být vázán je značná, a pokud by mu tato možnost poskytnuta nebyla, mohlo by to vést v některých případech k negativním důsledkům, které by se projevovaly zejména v ekonomické sféře podnikatele.

Je třeba se zabývat otázkou, zda je podnikatel oprávněn jednání zástupce dodatečně schválit. Odborná literatura se shoduje na faktu, že toto právo by podnikateli nemělo být odpíráno, i s ohledem na znění § 440 odst. 1 o. z., který tuto možnost zastoupeného k dodatečné ratifikaci upravuje v rámci obecných ustanovení o zastoupení.⁵⁸ Tento závěr lze podpořit i zásadou autonomie vůle, která je společná pro celé soukromé právo a dále také obecnou zásadou, že každý může v rámci soukromého práva činit vše, co mu zákon nezakazuje.

Výše zmíněná úprava excesu zástupce je ve vztahu k podnikateli velmi přísná. Úprava překročení zástupčího oprávnění například u smluvních zástupců je mírnější, jelikož dává větší možnost podnikateli nebýt vázán excesivním jednáním zástupce. Tudíž lze předpokládat, i s ohledem na nutnost unesení důkazního břemene, že bude podnikatel často jednáním zástupce vázán i při překročení zástupčího oprávnění.

5.1.5 Zákaz konkurence

Podnikatelův zástupce je dále omezen zákazem konkurenčního jednání. Tedy nesmí bez souhlasu podnikatele na vlastní nebo cizí účet činit nic, co spadá do oboru obchodního závodu. Pokud se budeme zabývat otázkou, co rozumíme pojmem obor obchodního závodu, musíme vždy tuto otázku posuzovat individuálně, dokonce jej nelze ztotožňovat s pojmem podnikatelské oprávnění. Důvodem je především fakt, že podnikatel může disponovat i desítkami

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 30.

⁵⁸ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 105.

podnikatelských oprávnění pro několik závodů. Zákaz konkurenčního jednání musí zástupce dodržovat pouze ve vztahu k závodům, ve kterých je zástupcem, a ve vztahu k dalším obchodním závodům téhož podnikatele se konkurenčního jednání dopouštět může.⁵⁹

Nicméně, podnikatel může poskytnout souhlas s konkurenčním jednáním zástupce. Ten může dát i neformálně, dokonce ho lze vyvozovat i za situace, kdy podnikatel sice o zástupcově konkurenčním jednání ví, ale nečiní žádná opatření. Dále z hlediska časového může být souhlas dán předem, ale i ex post.⁶⁰ Domnívám se, že možnost podnikatele dodatečně schválit konkurenční jednání zástupce by mu neměla být odpírána i s ohledem na autonomii vůle a svobodu rozhodování. Z hlediska formy takového souhlasu lze spíše souhlasit s tím, že bude vždy praktičtější, pokud podnikatel tento souhlas udělí v písemné formě.⁶¹

Zákon přisvědčuje podnikateli několik nároků, které může vůči zástupci, který porušil zákaz konkurence, uplatňovat. První právo podnikatele vůči zástupci porušujícím zákaz konkurence je možnost žádat, aby se zástupce takového jednání zdržel. V případě, že by podnikatel nebyl se svojí žádostí úspěšný, je zcela nepochybné, že se může obrátit na soud.

Podnikatel ale může také žádat, aby jednání zástupce bylo prohlášeno za jednání na jeho účet. Přičemž ani zde není stranám bráněno, aby mezi sebou uzavřely smlouvu, kterou by došlo k převodu účinků jednání zástupce na podnikatele. Pravděpodobně půjde nejčastěji o postoupení smlouvy dle § 1895 o. z. nebo postoupení práv dle § 1879 o. z..⁶² Pokud zástupce jednal ve prospěch třetí osoby, může žádat podnikatel vyplacení odměny již poskytnuté nebo postoupení práva na odměnu. Nicméně převod účinků smlouvy jako u zástupce možný není.⁶³

Z hlediska časového je podnikatel omezen při uplatňování nároků vůči zástupci subjektivní tříměsíční lhůtou a objektivní prekluzivní lhůtou, která činí jeden rok. Subjektivní lhůta počíná běžet okamžikem, kdy se podnikatel dozvěděl o konkurenčním jednání. Objektivní lhůta běží ode dne, kdy došlo k samotnému konkurenčnímu jednání. Pokud podnikatel tato svá práva uplatní u zástupce, začíná mu běžet tříletá promlčecí lhůta k uplatnění práva u soudu dle § 629 odst. 1 o. z., ve spojení s § 628 o. z..⁶⁴

⁵⁹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1646

⁶⁰ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 31.

⁶¹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1647-1648.

⁶² HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 32.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol.(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1649.

Další možností podnikatele, jak se bránit vůči konkurenčnímu jednání zástupce, je náhrada škody. Prvotním předpokladem je vědomost zástupce, že svým jednáním poškozuje podnikatele. V odborných textech se můžeme setkat s rozdílnými názory na otázku, zda v tomto případě odpovídá zástupce za porušení zákonné povinnosti nebo bude odpovídat z titulu porušení smlouvy. V prvním případě by se postupovalo dle § 2910 o. z., ve druhém případě bychom museli aplikovat § 2913 o. z.. Zde lze souhlasit s Havlem, který říká: „Zde lze zpravidla vyjít z toho, že v případech zákonného zastoupení se bude jednat o porušení zákonné povinnosti, v případě zmocnění pak o porušení smluvní povinnosti.“⁶⁵ Tento závěr vychází z již výše zmíněného. Havel rozšiřuje aplikaci těchto ustanovení na všechny zástupce podnikatele. K tomu nicméně dodává následující: „Současné nicméně nebude mezi oběma postupy valného rozdílu, protože i případ porušení zákonné povinnosti bude stát na presumpci zavinění podle § 2913 odst.3.“⁶⁶ Naopak kupříkladu Lasák zastává názor, že se jedná o porušení smluvní povinnosti a mělo by být postupováno dle § 2913 o.z..⁶⁷

Dle mého názoru bude v odpovídat osoba pověřená dle § 430 o. z. za porušení zákonné povinnosti dle § 2910 o. z.. K tomuto závěru mně vede především skutečnost, že tuto osobu za zákonného zástupce a konkurenčním jednáním porušuje svoji zákonnou povinnost, která přímo vyplývá z § 432 o. z..

Na závěr je třeba dodat, že spolu se zástupcem může být zavázán společně a nerozdílně k náhradě škody také osoba, v jejíž prospěch zástupce jednal. Ale to pouze tehdy pokud tato osoba měla nebo mohla vědět, že se zástupce dopouští činnosti poškozující podnikatele.

5.2 Zastoupení zaměstnancem

Občanský zákoník stanovuje v § 166, že právnickou osobu zastupují její zaměstnanci v rozsahu obvyklém jejich zařazení nebo funkci, přičemž rozhoduje stav, jak se jeví veřejnosti. Případné omezení zástupčího oprávnění vnitřním předpisem právnické osoby má účinky vůči třetí osobě, jen muselo-li ji být známo. V tomto případě je pojetí toho, kdo může být zaměstnancem velmi široké. Může se jednat o osoby, které svojí práci vykonávají v rámci pracovního poměru, ale také se může jednat o osoby vykonávající práci v rámci dohod mimo pracovní poměr. „Zaměstnancem pro účely ustanovení § 164 odst. 3 je pak nutné rozumět i ty pracovníky, kteří závislou práci vykonávají na základě tzv. faktického pracovního poměru.“⁶⁸

⁶⁵ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 33.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1650.

⁶⁸ Tamtéž, s. 854.

Nicméně zásadní otázkou je to, jaký je vztah mezi § 166 a § 430 an. o. z., který obecně upravuje zákonné zastoupení podnikatele. Důležitá je pro konečný závěr skutečnost, že § 166 upravuje v rámci obecných ustanovení zastoupení všech právnických osob, bez ohledu na to, zda jsou podnikatelem či nikoliv. Autor se domnívá, že pokud se jedná o právnické osoby – podnikatele, tak § 430 an. o. z. je úpravou speciální ve vztahu k § 166 o. z., tudíž se § 166 o. z. aplikovat nebude. Pro podporu tohoto tvrzení svědčí také fakt, že současná právní úprava je obdobná té, která zde byla do konce roku 2013 v OZ1964 a ObchZ. OZ 1964 v § 20 odst. 2 stanovil, obdobně jako § 166 odst. 1 o. z., možnost jednání zaměstnanců za právnickou osobu, pokud to vyplývá z vnitřního předpisu, nebo pokud je to obvyklé. Zároveň § 15 ObchZ zakotvil zastoupení podnikatele osobou pověřenou při provozování podniku, což je obdoba dnešního § 430 o. z.. I v tomto případě byla dovozována specialita úpravy v ObchZ ve vztahu k § 20 odst. 2 OZ 1964, pokud se jednalo o podnikatele.⁶⁹

Pokud tedy zá právnickou osobu – podnikatele jedná její zaměstnanci, tak jsou taktéž zákonnými zástupci podnikatele, ale pohybují se v režimu zástupců dle § 430 a násl. o. z., nikoliv v režimu § 166 o. z.. Pokud tedy budeme kupříkladu řešit otázku překročení zástupčího oprávnění zaměstnance, budeme vycházet z § 431 o. z., přičemž rozdíl můžeme spatřovat v tom, že budeme rozsah oprávnění zástupce posuzovat měřítkem obvyklosti a nikoliv tím, jak se jeví veřejnosti. V otázce překročení zástupčího oprávnění a možných nároků podnikatele a třetích osoby odkazují na kapitulu 5. 1. 5.

5.3 Zastoupení vedoucím odštěpného závodu

5.3.1 Pojem odštěpný závod

První pojem, který je třeba definovat, je pobočka. Občanský zákoník v § 503 odst. 1 stanovuje, že pobočkou je část závodu (k pojmu závodu odkazují na kapitulu o zastoupení osobou pověřenou), která vykazuje funkční a hospodářskou nezávislost, a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou. Pokud je tedy tato pobočka zapsána do obchodního rejstříku, jedná se o odštěpný závod. Nicméně odštěpný závod se může nacházet na stejném místě jako závod hlavní.⁷⁰

Pobočka jako taková, vzniká rozhodnutím podnikatele, je vázána na fakticitu. Kdežto existence odštěpného závodu je vázána na zápis do obchodního rejstříku. Důvodová zpráva zdůvodňuje tento rozdíl ochranou dobré víry třetích osob ve stav zapsaný v obchodním rejstříku, a to právě vzhledem k zástupčímu oprávnění vedoucího odštěpného závodu.⁷¹

⁶⁹ ZÁDĚRA, Filip. *Zástupci obchodní společnosti, povaha jejich vztahu ke statutárnímu orgánu a souběh jednání*. Obchodní právo, 2012, č. 2, s.56.

⁷⁰ Tamtéž, s. 57.

⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb[online].[cit. 10. ledna 2017]. Dostupné na < <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>

5.3.2 Rozsah oprávnění vedoucího odštěpného závodu

Současná právní úprava je obdobou § 13 odst. 3 ObchZ. Vedoucí odštěpného závodu je zástupcem podnikatele ve všech záležitostech, ke kterým při provozu závodu dochází. Ke vzniku tohoto oprávnění dochází dnem zápisu do obchodního rejstříku. Dle § 51 ZVŘ se do obchodního rejstříku zapisují tyto údaje: označení odštěpného závodu, sídlo nebo umístění, předmět činnosti nebo podnikání, jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, jeho vedoucího.

Jednatelské oprávnění se může dotýkat všech záležitostí, které se týkají odštěpného závodu. Z judikatury plyne, že tento vedoucí je oprávněn ve věcech odštěpného závodu jednat za právnickou osobu i před soudem.⁷² Vzhledem k takové šíři nastává otázka, zda může dojít i k překročení zástupčího oprávnění. Dle mého názoru se nebude jednat o velmi časté případy. Ale vedoucí odštěpného závodu není také neomezený. Nemůže například rozhodovat o obchodním vedení, či nemůže vykonávat práva, která náleží přímo podnikateli. Pokud by k této situaci došlo, ztotožňují se s názorem Havla, který říká, že vedoucí odštěpného závodu je také zákonným zástupcem podnikatele, a tudíž se na něho aplikuje § 430 an o. z..⁷³ Při překročení jednatelského oprávnění bychom tedy vycházeli z § 431, který tuto situaci upravuje (viz. kapitola 5. 1. 5.). Nicméně je zde jeden zcela zásadní rozdíl. Vzhledem k tomu, že vedoucí odštěpného závodu je zapisován do obchodního rejstříku, který stojí na zásadě materiální publicity, bude podnikatel v daleko výhodnější důkazní situaci, a právě odkazem na materiální publicitu zápisu může vyloučit dobrou víru třetí osoby. O nárocích, které by mohla třetí osoby uplatňovat vůči takovému zástupci, jsme také pojednávali ve výše zmíněné kapitole.

Vedoucí odštěpného závodu není statutárním orgánem. Je povinen svoji funkci vykonávat osobně, to ale nebrání tomu, aby určil dalšího zástupce dle § 438 o. z.. Tedy tehdy pokud to má s podnikatelem ujednáno nebo pokud to vyžaduje nutná potřeba. Ale vždy odpovídá za řádný výběr osoby.⁷⁴ Stejně tak by neměla být podnikateli odpírána možnost jmenovat pro příslušný odštěpný závod také prokuristu, včetně možnosti stanovit povinnost společného jednání prokuristy a vedoucího.⁷⁵

Vedoucí odštěpného závodu je taktéž zákonným zástupcem, ale disponuje velmi širokým zástupčím oprávněním. Tento závěr plyne z toho, že je zmocněn ke všem jednáním, ke kterým při

⁷² Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 3. září 1997, sp. zn. Cpj n 30/97.

⁷³ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419 – 654. Praha: Leges, 2014. s. 290.

⁷⁴ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1782.

⁷⁵ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419 – 654. Praha: Leges, 2014. s. 290.

provozu obchodního závodu dochází a není omezen pouze na obvyklá jednání. Nicméně není neomezený. Pro případ jeho překročení považuji za správnou aplikaci § 431 o. z.

6 Zastoupení členem orgánu právnické osoby

Jelikož v mnoha případech bude vystupovat jako podnikatel právnická osoba, tak se musíme zabývat otázkou, jak tyto právnické osoby jednají. Hned na úvod je třeba poznamenat, že s účinností nového občanského zákoníku došlo ke zcela zásadní změně koncepce jednání právnických osob.

Jednání právnických osob upravoval § 20 OZ 1964. Ten stanovil, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří jsou k tomu oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány). Právnická osoba jako taková není už ze své podstaty schopna sama vytvářet vůli. Dle OZ 1964 byla podle sovětského inspiračního zdroje zvolena koncepce, kdy vůli právnické osoby vytváří k tomu oprávněné osoby fyzické a toto jednání je poté přímo připisováno právnickým osobám. Nicméně se jednalo v rámci evropského právního prostoru o koncepci velmi ojedinělou.⁷⁶ Tato úprava byla dále doplněna § 13 odst. 1 ObchZ, který normoval, že právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.

Současný občanský zákoník již na tuto koncepci nenavazuje. V § 15 vymezuje právní osobnost jako způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). Právní osobnost přiznává právní řád osobám právnických i fyzickým. Nicméně svěprávný může být pouze člověk, protože pouze ten je schopen vytvářet vůli. Jelikož právnická osoba vytváření vůle není schopna, musí za ni vždy jednat zástupce, který její vůli nahrazuje, přičemž mezi takové zástupce řadíme i členy orgánu právnické osoby.⁷⁷

6.1 Jednání za právnickou osobu

Základním východiskem je § 151 o. z.. Ten nám normuje následující: zákon stanoví, popřípadě zakladatelské právní jednání určí, jakým způsobem a v jakém rozsahu členové orgánů právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli. Vůli právnické osoby tedy vytváří a projevují členové jejího orgánu a následně se přičítá právnické osobě.⁷⁸ Dobrá víra členů orgánů právnické osoby se přičítá této právnické osobě.

Zajímavou otázkou je to, zda zlá víra některého nebo některých členů orgánu právnické osoby může způsobit vyloučení dobré víry u právnické osoby jako celku. Tento následek nastane především tehdy, když: „*zlá víra na straně některého z členů orgánu právnické osoby mohla ovlivnit*

⁷⁶ HURDÍK, Jan. In ELIÁŠ, Karel a kol. (ed). *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. § 1 - 487*. Praha: Linde, a. s., 2008. s. 191.

⁷⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2014. s. 256.

⁷⁸ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 777.

*mechanismus tvorby vůle rozhodujícího orgánu, která byla následně právnické osobě přičtena.*⁷⁹ Tudíž budeme zkoumat, do jaké míry byla zlá víra člena orgánu relevantní a zda se v konečném jednání právnické osoby projevila.

Druhým důležitým ustanovením je § 161 o. z., který již konkrétně upravuje jednání za právnickou osobu. Prvně je potřeba aby ten, kdo za právnickou osobu jedná, dal najevo, co ho k tomu opravňuje, neplyne-li to z okolností. Toto ustanovení nám navazuje na výše zmíněné, že členové orgánu právnické osoby jednají jako zástupci. Pro srovnání uvádím ustanovení § 436 odst. 1 věta poslední, který v rámci všeobecných ustanovení o zastoupení normuje: není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, tak tato osoba jedná vlastním jménem. Principu zřejmosti jsme se věnovali již v kapitole o všeobecných ustanoveních o zastoupení.

Dále § 161 o. z. upravuje podepisování osob oprávněných jednat za právnickou osobu. Pokud se zástupce podepisuje za právnickou osobu, připojí k jejímu názvu podpis, případně také údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení. V tomto případě souhlasně s Lasákem⁸⁰ soudím, že neuvedení těchto údajů může způsobovat různé následky. Pokud neuvede zástupce svoji funkci či pracovní zařazení, nebude mít taková vada vliv na platnost právního jednání. Ale naopak absence podpisu může vést k neplatnosti (v případě, kdy je pro právní jednání vyžadována písemná forma). Třetím případem může být skutečnost, kdy zástupce neuvede název právnické osoby. V tomto případě se vystavuje riziku, že bude v souladu se § 436 odst. 1 o. z. zavázán sám, jelikož by nebylo zřejmé, že jedná za jiného.

6.2 Právní povaha zastoupení

V odborném diskurzu bývá častým názorovým střetem otázka, zda jsou členové orgánu právnické osoby zástupci zákonnými nebo smluvními. Vyřešení této otázky by mohlo sehrávat roli, pokud budeme následně řešit sporné situace ohledně zastoupení členem orgánu (např. střet zájmů). Jak jsem již uvedl, na tuto otázku existuje v odborné veřejnosti celá řada názorů, které jsou mnohdy protichůdné. Například Lasák zastává názor, že člen statutárního orgánu obchodní korporace je smluvním zástupcem, jelikož vztah mezi ním a obchodní korporací má smluvní povahu.⁸¹ K tomuto názoru se přiklání třeba i Pelikánová.⁸²

⁷⁹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 780.

⁸⁰ Tamtéž, s. 836.

⁸¹ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 413.

⁸² PELIKÁNOVÁ, Irena. PELIKÁN, Robert. In ŠVESTKA, Jiří. DVORÁK, Jan a kol. (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 1017.

Další skupina autorů považuje toto zastoupení za zastoupení smíšené, někteří jej označují za zastoupení *sui generis*, do této skupiny řadíme i Tichého.⁸³ K nim se řadí i Dědič, který konstatuje, že se nejedná ani o zastoupení zákonné ani smluvní, ale zastoupení vznikající na základě zákona a mají se aplikovat pouze obecná ustanovení o zastoupení a poté ještě § 164 a § 165 o.z.⁸⁴ Havel naopak tvrdí, že se jedná o zastoupení zákonné. Svě tvrzení mimo jiné opírá o tezi, že: „*Výkon funkce člena orgánu je výkonem soukromého úřadu, který se dohodou jen naplňuje, ale jehož funkcionalita je dána zákonem.*“⁸⁵

Je také možno souhlasit s tím, že je to primárně zákon, který dává oprávnění (zmocňuje) jednat jako zástupce právnické osoby.⁸⁶ Nezbytným předpokladem ke vzniku smluvního zastoupení je zmocnění ze strany zastoupeného, respektive v českém právním řádu je třeba dohoda mezi zástupcem a zastoupeným. Nicméně jak jsme uvedli výše, v našem právním řádu považujeme právnickou osobu za subjekt bez svéprávnosti, která je nezbytným předpokladem pro uzavření dohody o zastoupení. Pokud tedy právnická osoba není schopna sama právně jednat, tím spíše si nemůže zvolit zástupce.⁸⁷

Na druhou stranu je třeba uvést nezbytnost konsenzu mezi zastoupeným a zástupcem. Těžko lze ilustrovat situaci, kdy by byl zapsán do obchodního rejstříku například jako jednatel společnosti s ručením omezeným někdo, kdo neprojevil souhlas se svým jmenováním. V občanském zákoníku lze nalézt pouze jednu takovou situaci, kdy lze ustanovit zástupce bez jeho souhlasu. A to tehdy, pokud je právnické osobě povolán nucený likvidátor dle § 191 odst. 3 o. z., v tomto případě může soud jmenovat likvidátorem člena statutárního orgánu i bez jeho souhlasu.

Na základě výše uvedených tvrzení nelze dle mého zařadit zastoupení členem orgánu ani do jedné kategorie. Jsou zde argumenty svědčící ve prospěch zákonného zastoupení. Na druhou stranu bude vždy nezbytná dohoda s takovým členem orgánu. Proto považuji toto zastoupení za smíšené, které v sobě nese prvky zákonného i smluvního zastoupení. S tím, že považuji toto zastoupení blíže zastoupení zákonnému. Je třeba se ovšem také zamyslet nad otázkou, nakolik má toto určení v praxi zásadní význam. Primárně budeme vždy aplikovat zvláštní právní úpravu. V případě, že si nevystačíme se zvláštní právní úpravou, tak všeobecná ustanovení o zastoupení budeme moci aplikovat bez ohledu na určení právní povahy zastoupení. Až poté bychom mohli uvažovat o tom, zda aplikovat ustanovení o smluvním nebo zákonném zastoupení.

⁸³ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 39.

⁸⁴ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 525.

⁸⁵ HAVEL, Bohumil. *Konflikt zájmů při správě obchodních korporací (vztah § 437 odst. 2 ObčZ a § 54 a násl. ZOK)*. Právní rozhledy, 2015, č. 8, s. 273.

⁸⁶ JURÁŠ, Marek. *Zastoupení právnické osoby v civilním právu – aktuální problémy*. Právní rozhledy, 2014, č. 12, s. 429 - 430.

⁸⁷ Tamtéž.

6.3 Ochrana třetích osob

I u jednání za právnickou osobu pomocí členů jejich orgánů, máme ustanovení, která nám chrání třetí osoby, jenž spoléhají na pravdivost skutečností, které jsou zapsány ve veřejném seznamu. Konkrétně, pokud zastupuje právnickou osobu člen jejího orgánu způsobem zapsaným do veřejného rejstříku, nemůže právnická osoba namítat, že nepřijala potřebné usnesení, nebo usnesení bylo stíženo vadou, popřípadě člen orgánu toto přijaté usnesení porušil. Toto ustanovení svojí podstatou najde uplatnění v momentě, kdy zákon, případně zakladatelské právní jednání vyžadují pro právní jednání souhlas některého z orgánů takové právnické osoby. V tomto případě je chráněna dobrá víra třetí osoby v zápis ve veřejném rejstříku a nemůže jí být k tíži nedodržení vnitřních pravidel právnické osoby.⁸⁸ I když občanský zákoník na tuto situaci nemyslí, tak považuji za nepřipustné, aby byla chráněna třetí osoba, která věděla o porušení vnitřních pravidel. Pokud tato osoba věděla o výše zmíněných nedostacích uvnitř právnické osoby, tak nemůže z toho těžit a její jednání může být neplatné pro rozpor s dobrými mravy. Opačný postup odporoval § 6 odst. 2 o .z., který zapovídá možnost těžit ze svého protiprávního jednání.⁸⁹

Princip materiální publicity navíc upravuje také § 8 ZVR. Ten normuje, že proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údaj zapsanému do veřejného rejstříku, nemá ten, jehož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti. Navíc myslí také na situaci, kdy třetí osoba věděla o určitých skutečnostech ještě před jejím zápisem. Údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve.

Výše zmíněné je ale úpravou obecnou pro všechny právnické osoby. Jelikož naše práce je orientována na podnikatele, tak musíme zmínit i speciální úpravu v ZOK. Ten v § 48 totiž stanovuje, že právní jednání, k němuž nedal souhlas nejvyšší orgán obchodní korporace v případech vyžadovaných zákonem, je neplatné. Této neplatnosti se lze dovolat v subjektivní 6 měsíční lhůtě nebo v 10leté objektivní lhůtě. V tomto případě se jedná o neplatnost relativní a dovolávat se jí může člen statutárního orgánu, a jelikož toto ustanovení směřuje především k ochraně společníků, tak právo dovolat se neplatnosti by jim také mělo být poskytnuto.⁹⁰ Pro příklad je vhodné uvést některé případy, kdy je třeba výše zmíněného souhlasu nejvyššího orgánu. Půjde mj. o tyto případy:

- smlouva o výkonu funkce v kapitálové společnosti dle § 59 odst. 2 ZOK

⁸⁸ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 837.

⁸⁹ Tamtéž, s. 838.

⁹⁰ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s 396-397.

- smlouva o tiché společnosti dle § 190 odst. 2 písm. j) ZOK, § 421 odst. 2 písm. o) ZOK, § 656 písm. o) ZOK
- smlouva o finanční asistenci pro společnost s ručením omezeným dle § 190 odst. 2 písm. k) ZOK, pro akciovou společnost dle § 311 písm. c) ZOK, pro družstvo dle § 656 písm. m) ZOK

Z výše uvedeného vyplývá, že i zde je do popředí stavěna ochrana dobré víry třetích osob. Nicméně v určitých případech zákon o obchodních korporacích preferuje zájmy obchodní korporace před zájmy veřejnosti.

6.4 Statutární orgán právnické osoby

Občanský zákoník v obecné rovině stanovuje v § 164 odst. 1, že člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech. Statutární orgán může mít jednoho nebo více členů. Ve shodě s výše zmíněným se jedná také o zástupce právnické osoby, dle mého názoru se jedná o zastoupení smíšené povahy (argumenty k učinění takového závěru jsem přednesl výše). Člen statutárního orgánu tedy disponuje generálním oprávněním zastupovat právnickou osobu, přičemž omezit ho může pouze zákon. A vzhledem k tomu, jak je široce nastaveno zástupčí oprávnění, tak člen statutárního orgánu ani nemůže překročit své zástupčí oprávnění.⁹¹ Dále je třeba zmínit, že statutárnímu orgánu náleží zbytková působnost, v případech, kdy zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří tuto působnost jinému orgánu.⁹²

Pokud náleží působnost statutárního orgánu více osobám, tak tvoří kolektivní orgán. Základním východiskem jednání takového kolektivního orgánu je podle občanského zákoníku to, že členové statutárního orgánu právnické osoby jednají každý samostatně. Opačný postup je možný, pokud tak určí zakladatelské právní jednání. Musíme však brát v potaz i speciální úpravu v zákoně o obchodních korporacích. K statutárním orgánům jednotlivých právnických osob odkazují na tabulku níže. Dřívější judikatura odmítala, aby v případě, kdy jsou členové statutárního orgánu povinni jednat společně, byl jeden z nich zmocněn ostatními k právnímu jednání.⁹³ Tento přístup se ukazoval v praxi jako problematický a občanský zákoník tento nedostatek částečně napravuje, jelikož stanovuje možnost takového zastoupení ale pouze v případě, kdy se jedná o zmocnění k určitému právnímu jednání. Nicméně pojem určitosti právního jednání by neměl být

⁹¹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 841.

⁹² Na druhou stranu v některých případech si může nejvyšší orgán obchodní korporace atrahovat určité záležitosti do své působnosti. Např. u společnosti s učením omezeným si může dle § 190 odst. 3 ZOK valná hromada vyhradit rozhodování případů, které podle tohoto zákona náleží do působnosti jiného orgánu společnosti.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2007, sp. zn. 32 Co 118/2007.

vykládán příliš úzce, nemusí se vždy jednat pouze o individuálně určené právní jednání, ale zmocnění se může týkat všech právních jednání, které souvisejí s nějakou smlouvou.⁹⁴

I v tomto případě musíme nutně pracovat se zákonem o obchodních korporacích. Ten nám totiž navazuje na úpravu obsaženou v § 162 odst. 1 o. z.. ZOK v § 47 stanovuje, že omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace společenskou smlouvou nebo jiným ujednáním nebo rozhodnutím orgánu obchodní korporace nejsou vůči třetím osobám účinná, i když byla zveřejněna. Jak bylo uvedeno výše, člen statutárního orgánu je oprávněn zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech. Nicméně to neznamena, že by bylo takové oprávnění neomezené. Omezení může vycházet např. ze společenské smlouvy, stanov, smlouvy o výkonu funkce apod.⁹⁵ Tato omezení ale nemají účinky vůči třetím osobám. Porušení vnitřního omezení nebude zakládat neplatnost právního jednání (ani relativní), nicméně takový člen orgánu následně bude odpovědný za porušení péče řádného hospodáře, kterou stanovuje jak občanský zákoník, tak zákon o obchodních korporacích a jeho jednání nebude možno považovat za loajální vůči obchodní korporaci.⁹⁶

Je třeba se ovšem zabývat otázkou, jaké následky bude mít situace, kdy třetí osoba věděla o překročení oprávnění ze strany člena orgánu. Můžeme se setkat s názorem, který říká, že v tomto případě nemůže mít vědomost třetí osoby vliv na platnost smlouvy samotné.⁹⁷ Nicméně s tímto názorem se neztotožňuji a souhlasím Lasákem⁹⁸, který poukazuje na to, že v některých případech může být takové jednání neplatné pro rozpor s dobrými mravy nebo také může odporovat principu poctivosti.

Pod pojem omezení jednatelského oprávnění nelze zařadit také situace, kdy zakladatelské právní jednání stanovuje, jakým způsobem mají členové orgánu jednat za společnost. Pokud například zakladatelské právní jednání určí, že jednatelé společnosti s ručením omezeným musí jednat společně, tak tento požadavek není omezením jednatelského oprávnění, ale pouze stanovuje způsob, jakým jednatelé za společnost jednají.⁹⁹

V případech, kdy má právnická osoba zaměstnance a kolektivní statutární orgán, tak jeden z členů takového orgánu je pověřen k právním jednáním vůči zaměstnancům. Pokud by nedošlo

⁹⁴ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 846.

⁹⁵ LOCHAMNOVÁ, Ludmila. In BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. a kol. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 336-337.

⁹⁶ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 393.

⁹⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 127.

⁹⁸ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 393.

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002.

k takovému pověření, tak bude tuto pozici zastávat předseda statutárního orgánu. Považuji za vhodné zmínit právní větu z nedávného usnesení Nejvyššího soudu, která vzbudila mezi odbornou veřejností velké debaty: „*Pověření člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům podle § 164 odst. 3 o. z. se zapisuje do veřejného rejstříku podle § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. 304/2013 Sb. jako způsob, jak člen statutárního orgánu za právnickou osobu jedná.*“¹⁰⁰ Kontroverze tohoto usnesení je především v zakotvení speciality § 164 odst. 3 o. z. ve vztahu k § 164 odst. 2 o. z. a tím pádem dochází k omezení ostatních členů statutárního orgánu v jednání k zaměstnancům. Tudíž ve výsledku může jednat k zaměstnancům pouze člen statutárního orgánu, který k tomu byl pověřen, a nikoliv ostatní členové. Je třeba ovšem zmínit, že § 164 odst. 3: „*není primárně způsobem jednání statutárního orgánu, ale týká se právě i dělby vnitřních kompetencí.*“¹⁰¹ Ke stejnému názoru dochází také Lasák, jenž považuje § 164 odst. 3 o. z. za doplňující ve vztahu k § 164 odst. 2 o. z..¹⁰² Je třeba přisvědčit názoru, že NS tímto rozhodnutím může výrazně oslabit právní jistotu zaměstnanců, kdo je oprávněn s nimi jednat.¹⁰³ Tím spíše by měl být zápis do obchodního rejstříku prováděn spíše dle § 25 odst. 1 písm. k) ZVŘ¹⁰⁴, ba dokonce se může jednat o skutečnost, která se do veřejného rejstříku vůbec nezapisuje.¹⁰⁵ Konečně lze také uvést, že i kdyby byl § 164 odst. 3 o. z. speciální ve vztahu k § 164 odst. 2, tak nelze dovozovat jeho specialitu k odst. 1 téhož ustanovení¹⁰⁶, který stanovuje oprávnění člena statutárního orgánu zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech. Značnou problematičnost tohoto ustanovení, zejména pak výkladu si plně uvědomil také zákonodárce a novelou občanského zákoníku, konkrétně se jedná o zákon č. 460/2016 Sb., zrušil ustanovení § 164 odst. 3 o. z., aniž by bylo nějak nahrazeno. Platnost zákona nastala 30. prosince 2016, přičemž účinnost je odložena na 60 dní od vyhlášení, ke kterému došlo 30. prosince 2016. Nyní můžeme pouze odhadovat, jak se k této změně následně postaví judikatura a zda dojde k nápravě i v rámci rozhodovací praxe.

Členem orgánu právnické osoby nemusí být pouze osoba fyzická, ale také to může právnická osoba. V tomto případě musí zmocnit fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala, v opačném případě bude právnickou osobu zastupovat člen jejího statutárního orgánu. Abychom si udělali představu, jak je tato situace častá, můžeme použít statistiku, která pochází z roku 2016. Z ní

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 29 Cdo 880/2015.

¹⁰¹ EICHLEROVÁ, Kateřina. HAVEL, Bohumil a kol. *Překvapivé rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR k zástupci právnické osoby pro zaměstnance*. Právní rozhledy, 2016, č. 3, s. 97.

¹⁰² LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 846-847.

¹⁰³ EICHLEROVÁ, Kateřina. HAVEL, Bohumil a kol. *Překvapivé rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR k zástupci právnické osoby pro zaměstnance*. Právní rozhledy, 2016, č. 3, s. 98.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 846-847.

¹⁰⁶ EICHLEROVÁ, Kateřina. HAVEL, Bohumil a kol. *Překvapivé rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR k zástupci právnické osoby pro zaměstnance*. Právní rozhledy, 2016, č. 3, s. 98-99.

vyplývá, že tento institut není v České republice příliš využíván. Nejčastěji se vyskytuje u Komanditních společností, kde z celkového počtu 729 společností má právnickou osobu ve statutárním orgánu 355 společností. Naopak u společnosti s ručením omezeným se jedná pouze o 1804 společností z celkového počtu 417 966, u akciových společností 289 z celkového počtu 25 882.¹⁰⁷

Na níže přiložené tabulce můžeme přehledně vidět, kdo je dle zákona statutárním orgánem jednotlivých právnických osob:

Právnická osoba	Statutární orgán
Spolek ¹⁰⁸	Výbor nebo předseda
Veřejná obchodní společnost	Všichni společníci, ledaže společenská smlouva určí, že statutárním orgánem jsou pouze někteří společníci nebo jeden z nich
Komanditní společnost	Všichni komplementáři, ledaže společenská smlouva určí, že statutárním orgánem jsou pouze někteří z komplementářů nebo jeden z nich
Společnost s ručením omezeným	Jeden nebo více jednatelů
Akciová společnost s dualistickým systémem řízení	Představenstvo
Akciová společnost s monistickým způsobem řízení	Statutární ředitel
Družstvo	Představenstvo

6.5 Péče řádného hospodáře a povinnost loajality

Občanský zákoník stanovuje, jaký standard péče je povinen člen voleného orgánu právnické osoby zachovávat. Výkon jeho mandátu musí být loajální k právnické osobě a zároveň musí jednat s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Povinnost loajality vystihuje následující teze: „*Lze ji přitom vymezit jako povinnost při výkonu funkce vždy upřednostňovat zájmy právnické osoby před svými vlastními, před zájmy svých blízkých apod.*“⁴⁰⁹ Vyvratitelná domněnka stanovuje nedbalé jednání člena orgánu, pokud

¹⁰⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k novele zákona o obchodních korporacích [online]. s. 12-13. [cit. 13. února 2017] Dostupné na < <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAFAHRVGK> >

¹⁰⁸ Do tabulky zahrnujeme i spolek s ohledem na znění § 217 odst. 2 o.z., který říká, že spolek vedle své hlavní činnosti může také vyvíjet vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti.

¹⁰⁹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 817.

není takové péče schopen, ačkoliv to musel zjistit při přijetí funkce, nebo v průběhu jejího výkonu a nevyvodil z toho pro sebe důsledky. Ke shodnému závěru docházela také předchozí judikatura. Nejvyšší soud dospěl k názoru, že součástí péče řádného hospodáře je také schopnost člena orgánu rozpoznat, které činnosti již není schopen vykonávat a kterými znalostmi již nedisponuje.¹¹⁰ Nicméně tato domněnka nám nezakládá nedbalost jako jednu z forem zavinění, nýbrž na základě ní dovozuje, že příslušný člen orgánu nejednal s péčí řádného hospodáře.¹¹¹ Předchozí úprava ObchZ pouze stanovovala povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a dále tuto problematiku nijak nerozváděla. Výkladu tohoto pojmu se věnovalo poměrně značné množství odborné literatury. Především pak judikatura vymezila určité mantinely pro aplikaci tohoto pravidla. Závěry judikatury můžeme aplikovat i v rámci nové právní úpravy. Ostatně lze konstatovat, že tento pojem není v rámci naší právní kultury ničím novým, jelikož s ním pracovaly soudy za první republiky, a dokonce byl obsažen také ve Všeobecném občanském zákoníku (ABGB) z roku 1811.¹¹² Konkrétně se jednalo o § 228 ABGB, který se věnoval správě jmění a měl následující znění: Jakmile poručník nebo opatrovník převezme jmění, jest povinen je spravovati s veškerou péčí řádného a pilného hospodáře a ručiti za své zavinění.

Tato pravidla jsou změkčena ustanoveními o podnikatelském úsudku obsažených v zákoně o obchodních korporacích. Tedy pečlivě s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. To ovšem neplatí, pokud takové rozhodnutí nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou. Pravidla občanského zákoníku jsou velmi tvrdá a není možné ve všech případech požadovat po členech orgánu obchodní korporace, aby nesli veškeré negativní následky svého rozhodování, přičemž výsledek často závisí na skutečnostech, které ani nemohou ovlivnit.¹¹³ Je nutno poznamenat, že i za předchozí právní úpravy byla dovozována ochrana členů orgánu obchodní korporace před určitými přepjatými nároky na výkon jejich funkce.

Této problematice se věnovalo také jedno z nejcitovanějších rozhodnutí Nejvyššího soudu, které se dotýkalo vymáhání pohledávky jednatelem společnosti s ručením omezeným. „*Neuplatnění pohledávky způsobem předvídaným v ustanovení § 402 a násl. obch. zák. nemuselo být samo o sobě porušením povinnosti jednat s náležitou péčí. Pro úvahu, zda byl jednatel povinen pohledávky vymáhat, je významné (mimo jiné) i posouzení případné úspěšnosti takového postupu (jenž odvisí např. od možnosti společnosti prokázat vznik, výši i trvání uplatněné pohledávky) a reálnosti jejího (alespoň částečného) vymožení. V případě dlužníka, který*

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

¹¹¹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 819.

¹¹² BALÝOVÁ, Lucie. *Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekonstrukce.* Obchodněprávní revue, 2014, č. 7-8. s. 213.

¹¹³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 136.

*zjevně není schopen své závazky splnit ani částečně, popř. v situaci, kdy společnost není s to prokázat svá tvrzení ohledně vzniku, výše a trvání pohledávky, aniž by takový stav způsobil sám jednatel, by naopak v rozporu s náležitou péčí (péčí řádného hospodáře) mohlo být – podle okolností případu – podání žaloby a vynaložení dalších nákladů na vedení soudního řízení. Jinými slovy to, zda jednatel bude pohledávky společnosti vymáhat, je věcí jeho úvahy v rámci obchodního vedení, jež musí být učiněna s ohledem na všechny okolnosti.*¹¹⁴

V podnikatelském světě je někdy nezbytné podstoupit určitá rizika k dosažení stanovených cílů, a pokud je rozhodování činěno s náležitou péčí, není možno sankcionovat členy orgánů, pokud nedošlo ke kýženému výsledku. K tomuto závěru se také kloní Nejvyšší soud. Dle jeho právního názoru je dána odpovědnost členů orgánu především za správný rozhodovací proces, nikoliv za výsledek.¹¹⁵

Při posuzování toho, zda jednal člen orgánu s náležitou péčí, je vycházeno především z objektivního kritéria, kdy měřítkem je péče, kterou by vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, pokud by byla v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace. Nicméně z judikatury vyplývá také povinnost zohledňovat znalosti a zkušenosti, kterými daný člen orgánu disponuje a tyto je zároveň povinen využívat.¹¹⁶ V tomto případě se dostáváme spíše do roviny subjektivního hodnocení péče řádného hospodáře. Česká právní úprava je velmi podobná britské, kde je podrobně tato problematika rozpracována a vhodně kombinuje objektivní a subjektivní kritéria pro hodnocení péče řádného hospodáře. Britská praxe by mohla být i do budoucna velmi užitečným inspiračním zdrojem pro české soudy, protože „*velmi subtilně diferencuje mezi péčí, znalostmi a pečlivostí, které jsou reprezentantovi vlastní, a péčí, znalostmi a pečlivostí fiktivního reprezentanta.*“¹¹⁷

Člen statutárního orgánu si může vyžádat od nejvyššího, či kontrolního orgánu obchodní korporace pokyn ohledně obchodního vedení. Stále je však povinen jednat s péčí řádného hospodáře. Toto pravidlo by nemělo být nadměrně užíváno, dle mého názoru by se mělo jednat spíše o výjimečné situace, kdy bude člen statutárního orgánu o takový pokyn žádat. Ostatně by se mělo jednat spíše o případy, kdy je vybíráno z více možných řešení, které jsou srovnatelné a všechny jsou v zájmu obchodní korporace.¹¹⁸ Ohledně závaznosti souhlasím s názorem, že v případě, kdy je pokyn schválen v přesném znění, jak o něj společník žádal, tak tento je tímto pokynem vázán.¹¹⁹

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

¹¹⁵ Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3396/2009.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1662/2006.

¹¹⁷ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skilful and diligence?* Obchodněprávní revue, 2013, č. 10, s. 282.

¹¹⁸ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s 428-429.

¹¹⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 138

Poslední otázkou zůstává skutečnost, zda člen orgánu v případě porušení péče řádného hospodáře porušuje svoji smluvní či zákonnou povinnost. Jelikož považují zastoupení členem orgánu za zastoupení smíšené, které je blíže zastoupení zákonnému, tak by se mělo v případě náhrady škody postupovat podle ustanovení o porušení zákona dle § 2910 an. o. z., a nikoliv dle ustanovení o porušení smluvní povinnosti dle § 2913 o. z., jelikož dle mého člen orgánu porušuje zákonem stanovenou povinnost péče řádného hospodáře.

Člen orgánu může svoji funkci vykonávat na základě smlouvy o výkonu funkce. Tuto dle § 59 odst. 2 ZOK schvaluje v kapitálové společnosti nejvyšší orgán. Smlouva může být sjednána jako úplatná. Dle § 61 odst. 2 ZOK se plnění podle smlouvy o výkonu funkce neposkytne tehdy, pokud výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivému hospodářskému výsledku obchodní korporace, ledaže ten, kdo schválil smlouvu o výkonu funkce rozhodl jinak. Nicméně „§ 62 odst. 2 ZOK *nelze aplikovat, pokud současně nelze uzavřít, že dotčený člen orgánu porušil povinnost jednat v souladu s péčí řádného hospodáře.*“¹²⁰ Tudíž nepostačuje, aby obchodní korporace dosáhla záporného hospodářského výsledku, ale zároveň musí člen orgánu porušit svoji péči řádného hospodáře. Pouze za splnění těchto podmínek nemusí dojít k poskytnutí plnění.

V souvislosti s porušením péče řádného hospodáře a následným úpadkem obchodní korporace může být dále člen orgánu, za splnění zákonných podmínek, povinován dle § 62 odst. 1 ZOK k vydání prospěchu, který mu byl na základě smlouvy o výkonu funkce poskytnut. Takový postup je nazýván clawback a jedná se o úpadkový delikt, který je nově v našem právu zakotven.¹²¹

Závěrem je tedy třeba konstatovat nezbytnost aplikace objektivních ale i subjektivních kritérií pro hodnocení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře. V případě jejího porušení se bude jednat o porušení zákonné povinnosti dle § 2910 o.z. Dále si může člen orgánu nést negativní důsledky na základě sankčních ustanovení, která vyplývají z ustanovení ZOK o smlouvě o výkonu funkce (v případě, kdy svoji funkci vykonává na jejím základě).

6.5.1 Důkazní břemeno

Dále zákon o obchodních korporacích normuje pravidla pro dokazování. Důkazní břemeno ohledně péče řádného hospodáře nese a priori člen orgánu, který prokazuje, že jednal s péčí řádného hospodáře. Výjimkou bude situace, kdy to po něm nelze spravedlivě požadovat. Tato pravidla nejsou v českém právním řádu žádnou novinkou, neboť stejně za účinnosti ObchZ byl povinen člen orgánu prokazovat jednání s péčí řádného hospodáře.¹²² Ostatně i Nejvyšší soud

¹²⁰ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 539.

¹²¹ Tamtéž, s. 547.

¹²² POKORNÁ, Jarmila. In POKORNÁ, Jarmila. KOVAŘÍK, Zdeněk a kol. (ed). *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. s. 947.

judikoval již dříve povinnost jednatele společnosti s ručením omezeným v případě sporu prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře a označit k tomu příslušné důkazy.¹²³ Důvody, proč tomu tak je, jsou velmi jednoduché. V naprosté většině případů nebudou disponovat osoby, jež mají zájem na ochraně právnické osoby, informacemi a dokumenty, díky kterým by mohli v následném sporu prokázat jednání člena orgánu v rozporu s péčí řádného hospodáře. Správná je dle mého poznámka Lasáka, že člen orgánu by neměl být například nucen k tomu, aby například prokazoval absenci jednání ve střetu zájmů, jelikož je obtížné dokazovat negativní skutečnosti.¹²⁴ Dále ve shodě s tímto autorem¹²⁵ předpokládám společnou aplikaci pravidel o péči řádného hospodáře spolu s § 7 o. z. Tedy člen orgánu je sice povinen prokazovat jednání s péčí řádného hospodáře, ovšem nadále mu svědčí domněnka dobré víry dle § 7 o. z., tudíž dobrou víru nemusí v řízení před soudem prokazovat.

6.5.2 Následky porušení péče řádného hospodáře

Občanský zákoník zakotvuje ručení člena orgánu právnické osoby za dluhy právnické osoby v rozsahu, v jakém nenahradil újmu pro případ, kdy člen orgánu porušil svoje povinnosti a tímto způsobil právnické osobě škodu. To pouze v případě, kdy se věřitel nemůže domoci plnění na právnické osobě.

Dále je osoba, která porušila péči řádného hospodáře, povinna vydat obchodní korporaci veškerý prospěch, který v souvislosti se svým jednáním získala. Pokud to není možné, nahradí ho v penězích. Důležitější je ustanovení § 53 odst. 2 ZOK, jenž zakazuje právní jednání korporace směřující k omezení odpovědnosti člena orgánu. Toto ustanovení chrání obchodní korporaci proti nepoctivým jednáním členů orgánů. Tito by mohli například pomocí stanov, společenské smlouvy nebo smlouvy uzavřené se členem orgánu způsobit korporaci újmu.¹²⁶ Takové jednání je poté považováno za neexistentní. Toto ale nebrání uzavření smlouvy o vypořádání újmy se členem orgánu, pokud jí není sledován nepoctivý záměr, jenž by spočíval v omezení odpovědnosti za způsobenou újmu. Tuto smlouvu musí schválit nejvyšší orgán obchodní korporace dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků. Obchodní korporace se i takto schválené smlouvě může bránit u soudu. V případě prohlášení usnesení nejvyššího orgánu, kterým byla schválena tato smlouva, za neplatné, je taktéž smlouva považována za neplatnou.

¹²³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008.

¹²⁴ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 442.

¹²⁵ Tamtéž, s. 442-443.

¹²⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 141.

6.6 Střet zájmů

I člen orgánu právnické osoby se může coby zástupce dostat v rámci své funkce do situace, kdy se bude nacházet ve střetu zájmů. Základní právní úprava pro obchodní korporace se nachází v § 54 a násl. ZOK, které upravují notifikační povinnosti člena orgánu. Nicméně musíme mít také na paměti obecnou úpravu v občanském zákoníku o střetu zájmů. Je třeba se zabývat otázkou, jaký je vztah těchto ustanovení. Považuji za vhodné se touto otázkou zabývat podrobněji, jelikož názory na to, jaká ustanovení občanského zákoníku se budou v tomto případě uplatňovat, se v rámci odborné diskuze rozcházejí. Jaká ustanovení občanského zákoníku mají být aplikována při střetu zájmů, často vycházejí právě z určení, zda se jedná o zastoupení zákonné nebo smluvní.

První bych se zabýval obecnou úpravou obsaženou v občanském zákoníku, jelikož je zde několik ustanovení, která připadají v úvahu pro aplikaci střetu zájmy člena orgánu a obchodní korporace. V zásadě je třeba zmínit tři ustanovení občanského zákoníku. Jelikož jsem výše uvedl, že zastávám názor, že v případě členů statutárního orgánu se jedná o zastoupení smíšené povahy, které je blíže zákonnému zastoupení, je nasnadě otázka, zda se nebude aplikovat § 460 o. z., kterým se řeší střet zájmů zástupce a zastoupeného v případě zákonného zastoupení. V tomto případě, pokud by došlo ke střetu zájmů zástupce a zastoupeného, nebo pokud by takový střet zájmů hrozil, soud by jmenoval právnické osobě opatrovníka. Nicméně se nedomnívám, že by se mělo toto pravidlo aplikovat, protože občanský zákoník obsahuje speciální pravidlo, které stanovuje, kdy je právnické osobě jmenován opatrovník při střetu zájmů právnické osoby a člena statutárního orgánu. Dle § 165 odst. 2 o. z. je tomu tak tehdy, když nemá právnická osoba žádného jiného člena orgánu, který by ji byl schopen zastupovat. Navíc z judikatury našich vysokých soudů víme, že jmenování opatrovníka právnické osobě je až prostředkem ultima ratio, ke kterému má dojít až v posledním kroku.¹²⁷ Z těchto důvodů se domnívám, že je vyloučena aplikace § 460 o. z.

Dalším, v odborném diskurzu zmiňovaným ustanovením, je § 432 o. z., který upravuje pravidla zákazu konkurence pro zástupce podnikatele. Podrobně se tomuto ustanovení věnujeme v kapitole o zastoupení podnikatele osobou pověřenou při provozu obchodního závodu. Lasák vylučuje aplikaci tohoto ustanovení na členy statutárního orgánu, jelikož říká, že člen statutárního orgánu není pouze osobou pověřenou k určité činnosti při provozu obchodního závodu, nýbrž disponuje oprávněním zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.¹²⁸

Naopak Havel připouští aplikaci výše zmíněného ustanovení. Dochází k závěru, že ustanovení § 430 an. o. z. se aplikují na všechny zástupce podnikatele bez ohledu na to, jakým

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015.

¹²⁸ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1646.

způsobem vzniklo jejich oprávnění za podnikatele jednat.¹²⁹ Je třeba poznamenat, že ostatní autoři v rámci svých prací, kdy se věnují pravidlům o střetu zájmů, ve většině nezmiňují § 432 o. z.. Dle mého je ale tato otázka relevantní, jelikož pokud se v naší práci zabýváme zastoupením podnikatele, tak je nepochybné, že § 432 musíme věnovat také pozornost. Na to právě poukazuje Havel, který dochází k závěru, že pro případ střetu zájmů obchodní korporace a člena jejího orgánu by vedle ustanovení § 54 a násl. ZOK měl být také aplikován § 432 o. z. ve spojení s § 5 ZOK. Zároveň v případě, kdy dojde k jednání ve střetu zájmů, tak člen orgánu porušuje povinnost péče řádného hospodáře a obchodní korporace je chráněna pomocí neplatnosti pro porušení principu poctivosti právních jednání, v případě, kdy tento zákaz člen orgánu a třetí osoba porušili.¹³⁰ Dle mého ale není na místě toto ustanovení aplikovat. Zejména proto, že rozsah zástupčího oprávnění člena statutárního orgánu je daleko širší než u zástupce dle § 430 o. z. I jeho postavení je zcela odlišné, například oproti osobě, která byla pověřena určitou činností při provozu závodu dle § 430 o. z.. Tudíž nepovažuji aplikaci tohoto ustanovení na člena orgánu za přiléhavou.

Posledním, a nutno zmínit nejčastěji skloňovaným ustanovením, je § 437 o. z., který upravuje střet zájmů zástupce a zastoupeného v rámci obecných ustanovení o zastoupení. Toto ustanovení normuje, že jiného nemůže zastoupit ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. Dále je stanovena výjimka pro smluvní zastoupení, která je ovšem pro nás irelevantní, protože již výše jsem uvedl, že člena statutárního orgánu obchodní korporace nepovažuji ryze za smluvního zástupce, by dokonce má blíže k tomu zákonnému. Dědič¹³¹ ve svém článku, kde se věnuje této problematice, dochází k závěru, že aplikace § 54 an. ZOK, nebrání aplikaci § 437 o. z.. Svě závěry odůvodňuje potřebou ochrany právnické osoby v případě, kdy člen orgánu nesplní svoji informační povinnost, která mu plyne zákona o obchodních korporacích. Pokud tedy nedostojí člen orgánu své notifikační povinnosti, tak se může obchodní korporace dovolávat střetu zájmů zástupce dle § 437 odst. 2, pokud třetí osoba o této skutečnosti věděla nebo o ní alespoň vědět musela. K závěru o aplikaci § 437 o. z. dospěl v rámci své rozhodovací činnosti také Nejvyšší soud, který v jednom ze svých rozhodnutí uvádí: „*V poměrech obchodních korporací nelze přehlížet ani to, že konflikt zájmů členů (statutárních) orgánů a obchodních korporací řeší § 54 z. o. k. Splní-li člen (statutárního) orgánu svoji informační povinnost podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k. a nepozastaví-li mu kontrolní či nejvyšší orgán obchodní korporace výkon jeho funkce (§ 54 odst. 4 z. o. k.), může obchodní korporaci zastupovat bez ohledu na střet zájmů; ustanovení § 437 o. z. se v takovém případě neuplatní..... Avšak poruší-li člen statutárního orgánu povinnost informovat o*

¹²⁹ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419 – 654. Praha: Leges, 2014. s. 31.

¹³⁰ HAVEL, Bohumil. *Konflikt zájmů při správě obchodních korporací (vztah § 437 odst. 2 ObčZ a § 54 a násl. ZOK)*. Právní rozhledy, 2015, č. 8, s. 275.

¹³¹ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 526.

(možném) střetu zájmů podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k., brání existující rozpor zájmů tohoto člena statutárního orgánu se zájmy obchodní korporace tomu, aby za obchodní korporaci právně jednal (na jednání takového člena statutárního orgánu dopadá § 437 o. z. se všemi důsledky z toho plynoucími).¹³² I já se ztotožňuji s výše přednesenými argumenty a považuji za správný závěr, aby byla obchodní korporace chráněna skrze § 437 o. z..

Nicméně je dále potřeba zabývat se otázkou jaké následky takové dovolání se jednání ve střetu zájmů způsobuje. Dědič uvádí, že následkem jednání ve střetu zájmů a nedodržení notifikační povinnosti ze strany člena orgánu je aplikace § 437 odst. 2 o. z. takové právní jednání právnickou osobu nezavazuje.¹³³ V odborné literatuře se můžeme setkat s názorem, který reprezentuje Novotná Krtoušová. Ta primárně dochází k závěru, že § 437 odst. 2 o. z. je aplikovatelný pouze na smluvní zastoupení a není možno jej aplikovat na obchodní korporace, k nimž vztahuje pouze § 437 odst. 1 o. z. věta první. Dále považuje jednání člena orgánu ve střetu zájmů za vadu tvorby vůle právnické osoby a v případě, že nedojde k notifikaci, tak sice primárně by toto jednání mělo být považováno za zdánlivé, nicméně s hledem na § 45 odst. 3 ZOK tvrdí, že se jedná o právní normu bez sankce a takové jednání bude platné.¹³⁴ S tímto názorem ovšem nesouhlasím. Dle mého zde nejsou žádné důvody, které by svědčily pro závěr, aby na obchodní korporace nemohl být aplikován § 437 odst. 2 o. z., není ani jasné jaké důvody k tomu autorku vedou.

Dále nepovažuji jednání člena orgánu obchodní korporace ve střetu zájmů za rozhodnutí orgánu obchodní korporace. Tímto zároveň vylučuji aplikaci § 45 odst. 3 ZOK v případě, kdy dojde ke střetu zájmů člena orgánu obchodní korporace a obchodní korporací. Pokud bychom vyloučili ochranu obchodní korporace v případě, kdy jedná člen orgánu ve střetu zájmů a třetí osoba o tomto střetu věděla, tak takový závěr by byl dle mého zcela proti smyslu a účelu právní úpravy obsahující pravidla o střetu zájmů. Navíc bychom chránili také nepoctivou třetí osobu. Dle mého by v tomto případě měla být následkem relativní neplatnost právního jednání, shodný závěr také uvádí Lasák.¹³⁵ A to samozřejmě v případech, kdy člen orgánu nenotifikoval a zároveň třetí osoba věděla o tomto střetu zájmů.

Nyní se budeme věnovat ještě ustanovením zákona o obchodních korporacích věnujících se střetu zájmů, která tvoří lex specialis ve vztahu k obecné úpravě v § 437. Dle § 54 ZOK má člen orgánu obchodní korporace, který se může nacházet ve střetu zájmů, informační povinnost. V tomto případě se tedy nemusí nutně jednat pouze o člena statutárního orgánu, nýbrž toto

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015.

¹³³ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 526.

¹³⁴ KRTOUŠOVÁ, NOVOTNÁ, Lucie. *Následky konfliktu zájmů člena statutárního orgánu právnické osoby jako zástupce a právnické osoby jako zastoupeného*. Právní rozhledy, 2016, č. 17, s. 594.

¹³⁵ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1660.

ustanovení dopadá na členy všech orgánů obchodní korporace. Jak je patrné z jazykového výkladu střet zájmů zde ještě ani nemusí existovat, stačí potenciální možnost vzniku střetu zájmů. Informační povinnost je vázána na subjektivní okolnosti, tudíž může být různý okamžik jejího vzniku. Dokonce může vzniknout i v době, kdy daný člen orgánu svoji funkci dočasně nevykonává.¹³⁶

Zákon o obchodních korporacích stanovuje notifikační povinnost pro všechny členy orgánů. Tudíž je otázka, zda se má předmětné ustanovení aplikovat také na společníky. Z hlediska jazykového výkladu by tomu tak být mělo, nicméně tento závěr není v odborné literatuře příliš akceptován. Pokud bychom dospěli k takovému závěru, tak by tato povinnost znamenala zcela neoprávněnou zátěž pro všechny společníky obchodních společností. Například u společností s velkým počtem společníků si nelze moc dobře představit, že by se na všechny společníky aplikovala informační povinnost. Stejný názor zastává také Lasák¹³⁷ nebo Dědič¹³⁸. Je ovšem nutno podotknout, že zákon hovoří celkem jasně a bude záležet na rozhodnutí našich vysokých soudů, jak si s tímto ustanovením vypořádají. Za problematické považuje toto ustanovení také zákonodárce, jelikož v rámci novely zákona o obchodních korporacích navrhuje změnu textace § 54 an. tak, aby tato ustanovení dopadala pouze na členy volených orgánů.¹³⁹ Ale stále se jedná pouze o návrh zákona, který není platnou a účinnou právní úpravou.

Dále předmětné ustanovení řeší, vůči komu musí být informační povinnost splněna. Člen orgánu je povinen bez zbytečného odkladu informovat ostatní členy orgánu, jehož je členem a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. Je pochopitelné, že pokud se ve střetu zájmů ocitne člen kontrolního orgánu, tak svoji povinnost splní tím, že informuje ostatní členy kontrolního orgánu, nemusí poté již opět informovat kontrolní orgán jako celek. Dále může člen orgánu splnit svoji povinnost i tím, že informuje nejvyšší orgán, s výjimkou případu, kdy sám jako jediný společník vykonává jeho působnost.

Tato pravidla se uplatní také tehdy, pokud hrozí střet zájmů mezi osobou blízkou členovi orgánu a obchodní korporací a dále mezi korporací a osobou členem orgánu ovlivněnou nebo osobou jím ovládanou. Osobou blízkou je dle § 22 odst. 1 o. z. příbuzný v řadě přímé, sourozenec

¹³⁶ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 525.

¹³⁷ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 495.

¹³⁸ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 527-528.

¹³⁹ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Platné znění příslušných částí zákona o obchodních korporacích s vyznačením navrhovaných změn[online]. [cit. 14. února 2017]. Dostupné na < <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAFAHRVGK>>.

a manžel nebo partner podle zákona o registrovaném partnerství; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Dále je pomocí vyvratitelné domněnky stanoveno, že za osoby blízké se považují také osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí. Ve druhém odstavci je stanoveno, kdy může v postavení osoby blízké také právnická osoba. Nicméně zde se domnívám ve shodě s Lasákem¹⁴⁰, že již ze samotného textu zákona je patrné, že na střet zájmů toto ustanovení nedopadá. Vlivnou osobou dle § 71 odst. 1 ZOK je ten, kdo rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace. Tento vliv může být vykonáván také prostřednictvím jiné osoby. Osoba ovládající je taková osoba, která může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv. Dále pak ZOK v § 75 stanovuje 4 domněnky, kdy je osoba považována za osobu ovládající.

Pokud člen orgánu notifikuje o střetu zájmů, tak není dále dotčena jeho povinnost jednat loajálně vůči obchodní korporaci a v jejím obhajitelném zájmu.¹⁴¹ Do rozporu se zásadou loajality se dostane také takové jednání člena orgánu, kdy vůbec nesplní svojí informační povinnost o hrozícím střetu zájmů a tím pádem upřednostní svoje zájmy před zájmy obchodní korporace.¹⁴² Zákon nic neříká o formě, jakou má mít sdělení o střetu zájmů. Upozornění může být písemné, ale také zcela neformální, může k němu dojít také například na zasedání orgánu, jehož je členem.¹⁴³

Kontrolní, popřípadě nejvyšší orgán disponuje pravomocí pozastavit výkon funkce členovi orgánu, který oznámí, že se nachází ve střetu zájmů. Otázkou zůstává, zda je toto oprávnění k pozastavení výkonu funkce dáno také tehdy, když člen orgánu svoji notifikační povinnost nesplní. Zde se domnívám, že tomu tak je, protože: „opačný závěr by byl zcela v rozporu s principem, podle kterého porušení práva nemůže vzniknout žádné právo porušitele (v daném případě právo – imunita – zůstat ve funkci), byť je zřejmé, že porušením povinnost notifikace není v žádném případě dotčeno právo příslušného orgánu obchodní korporace příslušného člena orgánu odvolat.“¹⁴⁴ I Dědič¹⁴⁵ dovozuje, že by nebyl správný takový výklad, kdy byl zvýhodněn člen orgánu, který nenotifikoval a nemohl by mu být z tohoto důvodu pozastaven výkon funkce. Dle jeho názoru by měl mít kontrolní nebo nejvyšší orgán oprávnění k pozastavení výkonu funkce také tehdy, když se o rozhodných skutečnostech dozvěděl i jinak. V rámci již zmiňované novely zákona o obchodních korporacích, která je momentálně

¹⁴⁰ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s 462-463.

¹⁴¹ Tamtéž, s 465.

¹⁴² Tamtéž, s. 458.

¹⁴³ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník.* Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 528.

¹⁴⁴ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s 467.

¹⁴⁵ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník.* Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 530.

připravována, by měl být tento sporný bod vyřešen. Konkrétně se jedná o změnu textace § 54 odst. 4 ZOK, kdy je možnost pozastavit členovi voleného orgánu výkon funkce při střetu zájmů.¹⁴⁶ Je vypuštěn požadavek oznámení takového střetu zájmů.

Dále jsou pravidla o střetu zájmů konkretizována pro případ, kdy chce člen orgánu uzavřít s obchodní korporací smlouvu. V tomto případě musí notifikovat orgán, jehož je členem, případně též kontrolní orgán, pokud tento nebyl zřízen tak nejvyšší orgán. Stejně platí pro případ, když by měla smlouvu s obchodní korporací uzavřít osoba členovi orgánu blízká, osoba jím ovlivněná nebo ovládaná. Shodná pravidla platí pro případ, pokud by měla obchodní korporace zajistit nebo utvrdit dluhy těchto osob, případně se stát jejich spoludlužníkem. Nicméně uzavření smluv, které jsou vyjmenovány v tomto odstavci, může kontrolní nebo nejvyšší orgán zakázat. Pokud dojde k uzavření smlouvy i přes tento zákaz, tak souhlasím s Dědičem, že nelze odmítnout ochranu právnické osoby, skrze existenci § 47 ZOK, který stanovuje neúčinnost omezení jednatelského oprávnění vůči třetím osobám.¹⁴⁷ Byl by to absurdní závěr, kdybychom chránili nepoctivou třetí osobu, která věděla o zákazu uzavřít smlouvu. Ještě absurdnější by byla situace, pokud by člen orgánu uzavřel přes zákaz smlouvu sám se sebou. Zde tedy může být obchodní korporace chráněna přes obecný § 6 odst. 2 o. z., který stanovuje, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání, což by se v tomto případě nepochybně stalo.¹⁴⁸ V tomto případě by měl být ve výsledku také aplikován § 437 odst. 2 a obchodní korporace by měla mít možnost dovolávat se relativní neplatnosti právního jednání.

Veškerá výše zmíněná ustanovení se neuplatní na smlouvy, které jsou uzavírány v rámci běžného obchodního styku. To, zda se jedná o smlouvu v běžném obchodním styku, musíme vždy posuzovat podle konkrétních okolností. Vždy bude záležet na jednotlivých smlouvách a nelze ani nějakým taxativním výčtem pojmut o jaké smlouvy by se mělo jednat.¹⁴⁹

Závěrem je tedy třeba dodat, že případě střetu zájmů mezi zájmy člena orgánu obchodní korporace a touto korporací je možno vedle zvláštní právní úpravy aplikovat také obecnou úpravou obsaženou v § 437 o. z., který poskytuje určitou možnost ochrany obchodní korporace. Takové jednání může být následně stíženo relativní neplatností. Další povinnosti a omezení pro člena orgánu, který s nachází ve střetu zájmů vyplývají ze zákona o obchodních korporacích (viz. výše).

¹⁴⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Platné znění příslušných částí zákona o obchodních korporacích s vyznačením navrhovaných změn[online]. [cit. 14. února 2017]. Dostupné na < <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAFAHRVGK>>.

¹⁴⁷ DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 526.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 148.

7 Smluvní zastoupení

V předchozích kapitolách bylo nastíněno, kdo všechno může být považován za zástupce podnikatele. Nicméně tento výčet není ještě konečný. Je samozřejmě ponecháno na vůli podnikatele, aby byl také zastoupen také osobou na základě smlouvy o zastoupení. Zvláštní situací pak bude případ, kdy podnikatel udělí svému zástupci prokuru, která je zvláštním druhem smluvního zastoupení. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi specifický institut, tak je mu věnována samostatná kapitola.

7.1 Vznik smluvního zastoupení

Smluvní zastoupení vzniká na základě dohody mezi stranami a rozsahu, jak bylo mezi nimi ujednáno. Strany označujeme jako zmocnitel a zmocněnec. Tichý¹⁵⁰ uvádí 3 základní předpoklady a prvky smluvního zastoupení:

- Legislativní základ
- Zmocnění, zástupčí oprávnění, pověření
- Jednání jménem zastoupeného

Základem smluvního zastoupení je tedy dohoda mezi zmocnitelem a zmocněncem. Předchozí úprava obsažená v OZ 1964 předpokládala jako základ smluvního zastoupení dohodu o plné moci. Nicméně toto pojetí nebylo zcela správné, jelikož plná moc jako taková slouží pouze jako průkaz o existenci zastoupení, sama zastoupení nezakládá. Následně se k této problematice několikrát vyjádřila také judikatura. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi korigoval tuto nepřilíš správnou právní úpravu a upozorňoval na potřebu rozlišování mezi dohodou o zastoupení, která je dohodou mezi zmocnitelem a zmocněncem, jenž zakládá existenci smluvního zastoupení a mezi plnou mocí, která jako jednostranný právní úkon pouze osvědčuje existenci zastoupení.¹⁵¹

Je ovšem korektní zmínit, že ani toto pojetí není, jak ostatně zmiňuje i Melzer¹⁵², v ostatních právních řádech příliš typické. Základ smluvního zastoupení je zde považováno jednostranné právní jednání zmocnitele, kterým se uděluje zmocnění. I Tichý uvádí jako základ smluvního zastoupení zmocnění, které je jednostranným právním jednáním.¹⁵³ Občanský zákoník také předpokládá jednu situaci, kdy vznikne zastoupení na základě jednostranného právního jednání. Konkrétně půjde o § 444 o. z., v případě, kdy to vyžaduje ochrana dobré víry třetí osoby.¹⁵⁴ Tedy

¹⁵⁰ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 37.

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 33 Cdo 4445/2010.

¹⁵² MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 70.

¹⁵³ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 39.

¹⁵⁴ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 71.

půjde o situace, kdy někdo vlastní vinou vyvolá o třetí osoby domněnku, že někoho zmocnil k právnímu jednání.

Musíme uzavřít, že v našem právním prostoru je nezbytným předpokladem pro vznik smluvního zastoupení především uzavření dohody mezi zmocnitelem a zmocněncem a nepostačuje pouhé jednostranné jednání ze strany zmocnitele.

7.2 Plná moc

Jak jsme uvedli výše, plná moc slouží jako potvrzení o existenci smluvního zastoupení. Není tedy jeho základem, jak předpokládala předchozí právní úprava. Lze totiž přisvědčit názoru Korbela, který říká: „*Plná moc je však pouze důsledkem zastoupení, nikoliv jeho základem.*“¹⁵⁵ Plná moc je jednostranným právním jednáním a zmocnitel v něm uvede rozsah zástupčího oprávnění. Tichý¹⁵⁶ uvádí nezbytnost přijetí plné moci ze strany zástupce, dále ovšem neuvádí, jak by mělo k tomuto přijetí dojít. V tomto případě se spíše kloním k názoru Dávida a Hrdličky, kteří nepovažují za nezbytné, aby byla plná moc přijata zástupcem, případně aby byla podepsána, i s ohledem na praktické problémy, které tyto požadavky způsobují.¹⁵⁷ Opačnou praxi razily především některé české soudy.

7.2.1 Forma plné moci

Nyní se dostáváme k velmi často diskutovanému tématu, které se dotýká formy plné moci. Netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě. Vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc. Toto pravidlo obsažené v občanském zákoníku bylo v rámci první novely občanského zákoníku na konci roku 2016 doplněno. Pro případ, kdy je vyžadována pro právní jednání forma veřejné listiny, stanovuje pro plnou moc formu s úředně ověřenými podpisy.

V případě posledního zmiňovaného pravidla se jedná, jak vyplývá z důvodové zprávy¹⁵⁸, o reakci zákonodárce na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014. Toto rozhodnutí vyvolalo velkou vlnu diskuzí v odborné veřejnosti. Právní věta rozhodnutí zní: „*Plná moc udělená k právnímu jednání, pro které zákon vyžaduje formu notářského zápisu o právním jednání (§ 441 odst. 2 in fine o. z.), není neplatná pro nedostatek formy vyžadované zákonem, není-li pochyb o tom, kdo (která osoba) plnou moc udělil. Plná moc k založení obchodní korporace je právním jednáním*

¹⁵⁵ KORBEL, František. *Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2001, č. 5, s. 47.

¹⁵⁶ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 42.

¹⁵⁷ DÁVID, Radovan. HRDLÍČKA, Miloslav. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1665.

¹⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 S[online], s. 10.[cit. 5. března 2017]. Dostupné na < <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3f6nbwgbpwi6q> >

*týkajícím se založení obchodní korporace ve smyslu § 6 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.*¹⁵⁹ Zde Nejvyšší soud určil meze aplikace § 6 odst. 1 ZOK ve vztahu k § 441 odst. 2 poslední věta o. z.. V tomto konkrétním případě, který Nejvyšší soud řešil, se může zdát závěr správný. Nicméně nelze z něho vyvozovat obecné závěry pro formu plné moci. Toto rozhodnutí bylo podrobeno velmi rozsáhlé kritice, především proto, že není dostatečně argumentačně podloženo. Je zejména konstatováno, že hlavním smyslem plné moci je ověření totožnosti osoby jednající osoby. Tím pádem dochází ze strany NS ke změkčení pro formu plné moci, i když zákon požaduje formu veřejné listiny pro právní jednání. Dle rozsudku postačí pouze forma s úředně ověřenými podpisy. Kavan a Remeš uvádějí, že tento závěr je *contra legem*, a navíc korporátní plné moci nelze bez dalšího subsumovat pod § 6 odst. 1 ZOK.¹⁶⁰ Dále můžeme zmínit i další kritický názor Kavana a Havla: „*Nemůžeme ani myslet vážně, že jediným účelem § 441 odst. 2 ObčZ je zajištění totožnosti jednající osoby, protože tím bychom celé pravidlo jen zformalizovali. Smysl a účel pravidla podle § 441 odst. ObčZ je jistě i v tom, že plní funkci varovnou – zdůrazňuje tak přesnější a odpovědnější úvahu o tom, zda a komu bude plná moc udělena – a v případě notářského zápisu u hlavního právního jednání, pak i funkci poučovací.*“¹⁶¹ Rozsah aplikace § 442 odst. 2 v jeho původním znění je určen tím, zda smysl a účel pravidla, kdy se vyžaduje pro právní jednání přísnější forma, dopadá také na plnou moc.¹⁶² Ostatně i Tomsa v reakci na kritizované rozhodnutí uvádí, že pro případ opravdu zásadních problémů s aplikací § 442 odst. 2 o. z., je spíše vhodnější cesta změny zákona, nežli řešit tento nedostatek judikatorně.¹⁶³ Tak se i stalo výše zmiňovaným zákonem č. 460/2016 Sb., který již dokonce nabyl účinnosti.

Na tomto místě je třeba uvést, že i ZOK v několika ustanoveních upravuje formu plné moci. Na valné hromadě společnosti s ručením omezeným se může nechat společník zastoupit. V tomto případě musí plná moc udělena v písemné formě a musí z ní vyplývat, zda byla udělena pro zastoupení na jedné nebo více valných hromadách. Stejně platí dle § 399 ZOK také pro akcionáře, který chce být na valné hromadě akciové společnosti zastoupen. Totéž pravidlo se aplikuje na základě § 635 odst.2 ZOK také ve vztahu členovi družstva, který se účastní členské schůze prostřednictvím zástupce. Plná moc by měla tedy být zachycena na listině, zároveň musí být

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014.

¹⁶⁰ KAVAN, Petr. REMEŠ, Jiří. *Forma plné moci podle § 441 odst. 2 ObčZ ve vazbě na § 6 odst. 1 ZOK: opravdu vyřešený problém?* Právní rozhledy, 2015, č. 5. str. 176.

¹⁶¹ HAVEL, Bohumil. KAVAN, Petr. *Vyřešil skutečně Nejvyšší soud ČR otázku plných mocí? (problém zmocnění k založení obchodní korporace – postačuje sylogismus?).* Právní rozhledy, 2016, č. 1, s. 20.

¹⁶² MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TĚGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654.* Praha: Leges, 2014. s. 77.

¹⁶³ TOMSA, Miloš. *K požadavku na určitou formu právního jednání stanovenou zákonem.* Právní rozhledy, 2015, č. 13 – 14, s. 499.

podepsána, nicméně požadavek na přísnější formu může vyplývat například ze společenské smlouvy.¹⁶⁴

Ohledně formy plné moci lze tedy uzavřít, že písemná forma je vyžadována tehdy, pokud se nejedná jen o určité právní jednání. Pokud je pro právní jednání vyžadována zvláštní forma, musí být v téže formě udělena i plná moc. K určitému změkčení tohoto pravidla dochází po novele občanského zákoníku. Když je vyžadována zákonem pro právní jednání forma veřejné listiny, postačí, pokud je plná moc udělena s úředně ověřenými podpisy.

7.2.2 Druhy plných mocí

Pro přehlednost je také třeba uvést, jaké druhy plných mocí se mohou v praxi vyskytovat. Mezi ně tedy konkrétně patří:

- Generální plná moc – tato plná moc opravňuje zmocněnce k jednání ve všech záležitostech zmocnitele
- Speciální plná moc – zde je oprávněn zmocněnec jednat za zmocnitele pouze v rámci jedné záležitosti
- Jednotlivá plná moc – uděluje se v situacích, kdy je zmocnitel zastoupen pouze jedním zmocněncem
- Souhrnná plná moc – takto se označuje plná moc v případě, kdy je udělena ze strany zmocnitele více zmocněncům
- Substituční plná moc – substituční plnou moc uděluje zmocněnec v případě, kdy zmocňuje k jednání dalšího zástupce

7.3 Vnitřní a vnější vztah v rámci smluvního zastoupení

V rámci zastoupení musíme důsledně rozlišovat mezi vnitřním vztahem, který vzniká mezi zástupcem a zastoupeným. Dále mezi vztahem těchto dvou osob a třetí strany, tento nazýváme vnější vztah zastoupení. Toto rozlišování souvisí především se zachováním právní jistoty a ochranou třetích osob, které i když mohou zjistit ve většině případů rozsah oprávnění z plné moci, tak neví, zda v konkrétním případě zástupce řádně uskutečňuje své povinnosti.¹⁶⁵

7.3.1 Zdánlivé zastoupení

Občanský zákoník v § 444 odst. 1 normuje pro případ, kdy někdo vyvolá u třetí osoby domněnku, že zmocnil někoho jiného k právnímu jednání, že se tato osoba nemůže dovolat

¹⁶⁴ ŠUK, Petr. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 318.

¹⁶⁵ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 38.

nedostatku zmocnění, byla-li třetí osoba v dobré víře a mohla-li rozumně předpokládat, že zmocnění bylo uděleno. Jak bylo uvedeno výše, v tomto případě se může jednat o vznik zastoupení na základě jednostranného právního jednání. Melzer¹⁶⁶ v těchto situacích ještě rozlišuje toleranci zastoupení, kdy domnělý zastoupený zná osobu domnělého zástupce a jeho jednání toleruje a zdánlivé zastoupení. V této situaci domnělý zastoupený sice domnělého zástupce nezná, avšak kdyby zachoval náležitou pečlivost, tak by ho znát mohl a mohl i takovému jednání zabránit.

7.3.2 Nezpůsobilý zástupce

V případě, kdy jedná jako zástupce osoba, která není způsobilá v příslušné záležitosti jednat, tak se toho nelze dovolat vůči tomu, kdo o této skutečnosti nevěděl ani vědět nemohl. Předně je třeba uvést, že toto ustanovení slouží na ochranu zmocnitele, nikoli zmocněnce. Zmocněnec není chráněn především z toho důvodu, že v případě přímého zastoupení vznikají práva a povinnosti ze zastoupení zmocniteli, tudíž nezpůsobilému zmocněnci nemůže vzniknout újma.¹⁶⁷ Ochranu lze tedy zmocniteli poskytnout pouze tehdy, pokud zmocnitel neví o nezpůsobilosti zmocněnce a ani o ní vědět nemohl, kdežto třetí osoba o této skutečnosti ví.¹⁶⁸

7.3.3 Překročení zástupčího oprávnění

Překročí-li zmocněnec zástupčí oprávnění, je zmocnitel tímto překročením vázán. Bude tomu tak tehdy, pokud svůj nesouhlas neoznámí bez zbytečného odkladu, poté co se o překročení dozvěděl, osobě, se kterou zmocněnec jednal. Pokud tak neučiní, je stanovena nevyvratitelná právní domněnka, že právní jednání schválil. Na první pohled je patrná odchylka od pravidla, které je obsaženo ve všeobecných ustanoveních o zastoupení v § 440 o. z., kdy platí přesně opačný princip.

Musíme se také zabývat otázkou, zda není na místě v této situaci aplikovat § 431 o. z., jenž upravuje překročení zástupčího oprávnění pro zastoupení podnikatele. Pro jeho aplikaci se vyslovuje například Havel, dle něhož z předmětného ustanovení nevyplyvá omezení jen pro určité druhy zastoupení, naopak by mělo dopadat jak na zástupce smluvního, tak zákonného.¹⁶⁹ Nicméně jeho názor nesdílím. Právní úprava je v § 431 o. z. daleko přísnější než v § 446 o. z.. Dle mého zde není žádný důvod, který by měl podnikatele znevýhodňovat v případě, kdy si zvolí smluvního zástupce, oproti ostatním subjektům práva. Tato úprava má ratio v případě osob pověřených určitou činností dle § 430 o. z., jelikož je zde zájem na ochraně třetích osob jednajících s takovým

¹⁶⁶ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 83.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 87–89.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 89.

¹⁶⁹ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 29.

zástupcem. U běžného smluvního zmocněnce není dle mého k takovému rozlišování žádný důvod a měl by být aplikován § 446 o. z..

Pokud jsou pokyny obsaženy v plné moci a zároveň jsou známy třetí sobě, považuje se jejich překročení za porušení zástupčího oprávnění. Toto pravidlo normuje § 447 o. z.. Ovšem Melzer¹⁷⁰ toto ustanovení poměrně zásadně kritizuje. Především rozporuje rozlišování mezi pokyny a plnou mocí, kdy říká, že o zvláštních pokynech má smysl hovořit pouze tehdy, pokud nejsou obsaženy v plné moci. Dále nepovažuje za nutné, aby se třetí osoba seznámila s obsahem plné moci. Zde poukazuje především na skutečnost, že neseznámení se obsahem plné moci tíží především tuto třetí osobu, která tak riskuje jednání zmocněnce nad rámec oprávnění. Proto navrhuje změnu textace předmětného ustanovení na: „*Nejsou-li pokyny zmocnítele obsaženy v plné moci a mohly-li být známy osobě, vůči níž zmocněnec jednal, považuje se jejich překročení za porušení zástupčího oprávnění.*“¹⁷¹

Z výše uvedeného tedy plyne, že není nezbytným předpokladem aplikace tohoto pravidla faktické seznámení se obsahem plné moci ze strany třetí osoby. Dále v případě překročení zástupčího oprávnění ze strany zmocněnce podnikatele se bude aplikovat § 446 o. z..

7.4 Zánik smluvního zastoupení

Občanský zákoník předpokládá několik situací, které mohou vést k zániku smluvního zastoupení. Těmito případy jsou:

- Vykonání právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno
- Odvolání zmocnění ze strany zmocnítele
- Vypovězení ze strany zmocněnce
- Smrt nebo zánik zmocnítele, ledaže bylo ujednáno nebo něco jiného
- Smrt nebo zánik zmocněnce, ledaže bylo ujednáno něco jiného

Otázkou ovšem zůstává, zda mohou nastat ještě další případy, kdy dojde k zániku zastoupení. I když občanský zákoník v § 442 zapovídá možnost vzdání práva odvolat zmocnění ze strany zmocnítele, je stranám ponecháno na vůli, aby si ujednali důvody pro odvolání zmocnění. V tomto případě nelze odvolat zmocnění z jiného důvodu. Výjimka může nastat pouze v případě, kdy má zmocnitel k odvolání zvlášť závažné důvody. „*Důležitý důvod přitom nastává, když pokračování smluvního vztahu, byť i jen do uplynutí normální výpovědní doby, při zohlednění povahy smluvního vztahu, veškerého chování a zájmů obou smluvních stran nelze od jedné strany legitimně požadovat.*“¹⁷²

¹⁷⁰ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 92-93.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 93.

¹⁷² MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 80.

Tichý¹⁷³ a třeba také Dávid a Hrdlička¹⁷⁴ uvádí, že občanský zákoník nevyčerpává ve svých ustanoveních všechny možnosti zániku smluvního zastoupení. S tímto názorem souhlasím, a i s ohledem na autonomii vůle lze předeštit další způsoby zániku zmocnění. Dalšími způsoby zániku zmocnění mohou být: splnění rozvazovací podmínky, uplynutí doby nebo zánik právního poměru, kterým je založeno.¹⁷⁵

Pokud zmocnitel odvolá zmocnění, má právní jednání zmocněnce tytéž účinky, jako by zmocnění trvalo, dokud zmocněnci odvolání není známo. Nicméně se toho nemůže dovolávat strana, které o odvolání zmocnění věděla, nebo musela vědět. V těchto případech by ale také měla být zohledňována zaviněná neznalost zániku zmocnění; může zde být aplikována například teorie dojít dle § 570 o. z.¹⁷⁶ Zcela nepochybně není účelem tohoto pravidla, aby tížilo zmocnitele jednání zmocněnce i v případě, kdy by při vynaložení náležité péče mohl zjistit, že zmocnění již zaniklo. V případě zániku zmocnění smrtí zmocnitele, by mělo být aplikováno ustanovení § 448 odst. 2 o. z. analogicky s ohledem na ochranu dobré víry třetích osob.¹⁷⁷

V případě smrti zmocnitele nebo vypovězení ze zmocnění ze strany zmocněnce, je zmocněnce povinen učinit ještě vše co nesnese odkladu, tak aby zmocnitel, popřípadě jeho právní nástupce neutrpěl újmu. Takto učiněná právní jednání mají tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo, pokud to neodporuje tomu, co nařídil zmocnitel nebo jeho právní nástupce.

Po zániku zmocnění vydá zmocněnec bez zbytečného odkladu zmocniteli vše, co mu zmocnitel propůjčil, případně co pro zmocnitele získal. Pro případ smrti zmocněnce má tuto povinnost ten, kdo má tyto věci u sebe. I zde je v odborné literatuře dovozován, že toto pravidlo se bude analogicky aplikovat také na ostatní případy zániku zmocnění.¹⁷⁸

¹⁷³ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 43-44.

¹⁷⁴ DÁVID, Radovan. HRDLIČKA, Miloslav. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1676.

¹⁷⁵ TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 43-44.

¹⁷⁶ MELZER, Filip. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 96.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 97.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 99.

8 Prokura

Prokura je tradičním institutem smluvního zastoupení, který se na našem území vyskytuje od 19. století. „*Prokura je typická a nejvýznamnější z tzv. podnikových plných mocí, které občas označujeme termínem zmocnění při provozu podniku.*“¹⁷⁹ Předchozí právní úprava prokury byla obsažena v § 14 ObchZ. Nicméně se jednalo o velmi stručnou právní úpravu. Praktické problémy, které s tímto institutem souvisely, bylo třeba překlenout pomocí výkladu. Nyní je prokura upravena celkem v 7 paragrafech občanského zákoníku (konkrétně se jedná o § 450 - §456 o. z.). Příliš nového ovšem tato koncepce nepřináší, jelikož se jedná v podstatě o rozvedení jednoho paragrafu ObchZ do více ustanovení občanského zákoníku. Současná úprava odlišuje od předchozí pouze v několika málo ohledech (viz. níže).

Udělením prokury zmocňuje podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu. Prokurista je oprávněn, jednat za podnikatele i tehdy, pokud se jinak pro právní jednání vyžaduje zvláštní plná moc.

Občanský zákoník také umožňuje udělení prokury pouze pro určitou pobočku. Takové zmocnění je u nás často označováno německým výrazem filialprokura nebo také filiální prokura. Podnikatel je v takovém případě povinen uvést, pro kterou pobočku prokuru udělil. I dříve bylo takové ujednání možné, ale bylo považováno ze vnitřní omezení prokury

8.1 Vznik prokury

Prvotním předpokladem vzniku prokury je to, že se musí jednat o podnikatele a tento musí být zároveň zapsán v obchodním rejstříku. Pokud nebudou tyto podmínky splněny, tak nemůže být prokura udělena. Na druhou stranu je bez významu, zda byla osoba do obchodního rejstříku zapsána dobrovolně či se jedná o povinný zápis.¹⁸⁰ Dále je třeba dohody mezi podnikatelem a budoucím prokuristou, který také musí udělit souhlas s udělením prokury.¹⁸¹

Musíme se také zabývat otázkou, jakou formu musí mít prokura. V odborné literatuře panuje shoda na tom, že prokura musí být udělena v písemné formě. Ostatně se nejedná o žádnou novinku, neboť tento požadavek byl dovozován, také za předchozí právní úpravy. Písemnou formu můžeme dovodit z § 441 odst. 2 věta poslední o. z. „*neboť prokura není plnou mocí jen k určitému právnímu jednání.*“¹⁸² Dále musí být výslovně uvedeno, že se jedná o prokuru.

¹⁷⁹ ELIÁŠ, Karel. *Etuda o prokurě*. Právník, 1993, č. 5, s. 427.

¹⁸⁰ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1679.

¹⁸¹ ELIÁŠ, Karel. *Etuda o prokurě*. Právník, 1993, č. 5, s. 429.

¹⁸² LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1680.

ObchZ požadoval ke vzniku prokury její následný zápis do obchodního rejstříku, který měl konstitutivní účinky. Tuto koncepci občanský zákoník nepřevzal. Zápis je prováděn dle § 25 odst.1 písm. i) ZVŘ. Předmětem zápisu jsou následující skutečnosti: jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, prokuristy, jakož i způsob, jakým jedná, včetně uvedení údaje o tom, že se prokura vztahuje jen na určitou pobočku nebo na určitý závod, jejich identifikace a údaj o tom, zda je prokurista oprávněn zcizit nebo zatížit nemovitou věc. Zápis prokury do obchodního rejstříku má tedy pouze deklaratorní účinky. Prokurista je oprávněn jednat od okamžiku udělení prokury. Než bude proveden zápis do obchodního rejstříku jsou dobrovolně třetí osoby chráněny prostřednictvím § 444 odst. 1 a 2 o. z..¹⁸³ Zápis prokury do obchodního rejstříku tak slouží především k tomu, že skrze něj dochází k účinkům materiální publicity dle § 8 ZVŘ.¹⁸⁴

Zákon může ještě v některých specifických případech stanovit další podmínky pro udělení prokury. Dle § 190 odst. 2 písm. e) ZOK patří do působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným také schvalování udělení a odvolání prokury, ledaže společenská smlouva určí jinak. Nicméně sama valná hromada prokuru neuděluje ani nedovolává.¹⁸⁵ K takovým jednáním je za společnost oprávněn jednatel. V tomto případě bude splněna podmínka písemného udělení prokury písemným zápisem z valné hromady a zároveň písemným souhlasem prokuristy se zápisem do obchodního rejstříku. Pokud nedojde ke schválení valnou hromadou je nutné postupovat dle § 48 ZOK, a takové právní jednání bude neplatné

Dále je zakázáno udělit prokuru právnické osobě. Pokud by k takové situaci přeci jenom došlo, tak by bylo takové ujednání nejspíše stiženo absolutní neplatností, neboť tohoto ustanovení „*se promítá určitý soukromý veřejný pořádek (§ 588) a zájem zákonodárce na tom, aby nositeli prokury nebyly právnické osoby.*“¹⁸⁶ Navíc soud nesmí takovou prokuru do obchodního rejstříku zapsat.

Prokuru je možno také udělit několika osobám. Pro tento případ zastupuje každá z nich podnikatele samostatně, ledaže by bylo při udělení prokury určeno něco jiného.

8.2 Obsah prokury

V praxi mohou vznikat otázky, jak širokým oprávněním prokurista disponuje. Ze zákona plyne, že je zmocněn ke všem jednáním, ke kterým při provozu obchodního závodu či pobočky dochází. Tudíž musíme výkladem zjistit, co vše je oprávněn prokurista činit. Na první pohled se zdá být jeho oprávnění velmi široké. Můžeme poukázat na rozdíl oproti § 430 o. z.. Ten normuje,

¹⁸³ Tamtéž. s. 1682.

¹⁸⁴ HURYCHOVÁ, Kára. *Prokura v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2014, č. 5, s. 36.

¹⁸⁵ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1679.

¹⁸⁶ Tamtéž, s.1 684.

že zástupce podnikatele může jednat jen v obvyklých záležitostech. Nicméně u prokury obvyklost požadována není a lze uzavřít, že zde je zástupčí oprávnění širší.

Ale nepovažuji ho za neomezené. Ačkoliv prokurista disponuje velmi širokým oprávněním, nesouhlasím s Eichlerovou, která ve shodě s prvorepublikovou doktrínou dovozuje: „*Rozsah zástupčího oprávnění prokuristy je v případě prosté prokury či rozšířené prokury u všech podnikatelů stejný a okolnosti konkrétního případu nemůžou hrát roli.*“¹⁸⁷ Eliáš ve vztahu k přechozí právní úpravě také uvádí, že prokura je velmi široká, nicméně připouští její limitaci ve dvou případech. Zejména pak tehdy, pokud se jedná o záležitosti, které nemají žádnou souvislost s provozem podniku.¹⁸⁸ Prokurista také nemůže činit jednání, která by byla v rozporu s provozem obchodního závodu nebo pobočky, pokud by například prodal nebo propachtovat obchodní závod a také není oprávněn rozhodovat o obchodním vedení právnické osoby.¹⁸⁹ Dále není prokurista oprávněn jednat, pokud se jedná o práva a povinnosti, které jsou vázány výlučně na osobu podnikatele. Mezi často uváděné případy patří svolání valné hromady.

Zákon také předpokládá limity zástupčího oprávnění prokuristy. Zejména není oprávněn zcizit nebo zatížit nemovitou věc (jen pokud by to bylo výslovně uvedeno). Nyní je i nájisto postaveno, že prokurista není oprávněn přenést výkon prokury na jinou osobu a také není oprávněn udělit další prokuru. Pokud by tak bylo ujednáno, tak se k tomu nepřihlíží a takové jednání bude považováno za zdánlivé.

Z výše uvedeného tedy plyne, že prokurista disponuje velmi širokým oprávněním, které je daleko obsáhlejší, než například podnikatelův zástupce pověřený dle § 430 o. z.. Nicméně není neomezeným zástupcem. Přičemž omezení plynou jak ze zákona, tak jak jsou dovozovány výkladem.

Dalším omezení prokuristy může vyplývat z ujednání mezi ním a podnikatelem. Takové pokyny nemají ovšem účinky vůči třetím osobám, i když byly zveřejněny. Omezení můžou obsahovat „*vnitřní pravidla a pokyny podnikatele, at' již uvedené v prokurě, ve vnitřních rádech podnikatele nebo v konkrétních pokynech apod.*“¹⁹⁰ Jestliže jsou vnitřní pokyny ve vztahu ke třetím osobám irelevantní, tak mohou hrát význam ve vnitřním vztahu mezi podnikatelem a prokuristou, který je třeba oddělovat od samotného oprávnění prokuristy jednat za podnikatele.¹⁹¹ Dle mého, pokud prokurista poruší vnitřní pokyny, tak může být následně povinován k náhradě škody z důvodu porušení smluvní povinnosti dle § 2913 o. z..

¹⁸⁷ EICHLEROVÁ, Kateřina. *Může prokurista překročit své zástupčí oprávnění?* Obchodní právo, 2014, č. 7, s. 267.

¹⁸⁸ ELIÁŠ, Karel. *Etuda o prokurě*. Právník, 1993, č. 5, s. 433-434.

¹⁸⁹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1681.

¹⁹⁰ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 104.

¹⁹¹ HURYCHOVÁ, Kára. *Prokura v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2014, č. 5, s. 39.

8.2.1 Překročení zástupčího oprávnění

Jelikož jsme výše uvedli, že prokurista není při jednání za podnikatele zcela neomezen, tak je třeba se zabývat otázkou, jak budeme řešit případné překročení zástupčího oprávnění. Stranou pochopitelně musíme nechat překročení vnitřních pokynů, jelikož ty nemají ve vztahu ke třetím osobám význam, i když byla zveřejněna.

Odlišný případ je situace, kdy prokurista své oprávnění nepřekračuje, nýbrž jedná zcela mimo jeho rámec. V tomto případě bude aplikován § 440 odst. 1 věta druhá o. z., jelikož prokurista zde jedná bez zmocnění. V tomto případě bude jednání prokuristy podnikatele zavazovat pouze tehdy, pokud ho schválí bez zbytečného odkladu.

Otázkou zůstává, jaká ustanovení se mají v případě excessu prokuristy aplikovat, jelikož v rámci ustanovení o prokurě žádná nenajdeme. Havel pro tento případ předpokládá aplikaci § 431 o. z., přičemž vychází z toho, že tato pravidla dopadají na všechny zástupce podnikatele, ať už smluvní nebo zákonné.¹⁹² Naopak Lasák¹⁹³, Eichlerová¹⁹⁴ a také Hurychová¹⁹⁵ se staví za aplikaci § 446, který upravuje excesy při smluvním zastoupení. Obě výše zmíněné autorky své závěry mj. opírají o systematický výklad. Zejména Eichlerová poukazuje na skutečnost, že § 431 o. z. je vázán na zástupce podnikatele dle § 430 o. z., který disponuje užším oprávněním než prokurista.¹⁹⁶ Dále je možno vycházet z předchozí judikatury. Za účinnosti OZ 1964 a ObchZ se Nejvyšší soud vyslovil pro aplikaci § 33 odst. 1 OZ 1964 (dnešní § 446 o. z.) o smluvním zastoupení při překročení zástupčího oprávnění prokuristy. Naopak vyloučil aplikaci § 15 odst. 2 ObchZ, který je obdobou dnešního § 431 o. z.¹⁹⁷

Na základě výše uvedeného se bude v případě překročení zástupčího oprávnění prokuristy aplikovat § 446 o. z. Tedy podnikatel bude jednáním prokuristy vázán, pokud neoznámí bez zbytečného odkladu osobě, se kterou prokurista jednal, že s jeho jednáním nesouhlasí. Ale ochrana třetí osoby bude vyloučena v případě, kdy tato mohla bez pochybností poznat, že prokurista překračuje zástupčí oprávnění.

8.3 Péče prokuristy

Dle § 454 o. z. je prokurista povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře. Ta je definována v § 159 odst. 1 o. z. zahrnuje jednání s nezbytnou loajalitou a s potřebnými znalostmi

¹⁹² HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III.* § 419 – 654. Praha: Leges, 2014. s. 29.

¹⁹³ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1681.

¹⁹⁴ EICHLEROVÁ, Kateřina. *Může prokurista překročit své zástupčí oprávnění?* Obchodní právo, 2014, č. 7, s. 270.

¹⁹⁵ HURYCHOVÁ, Kára. *Prokura v novém občanském zákoníku.* Bulletin advokacie, 2014, č. 5, s. 38-39.

¹⁹⁶ EICHLEROVÁ, Kateřina. *Může prokurista překročit své zástupčí oprávnění?* Obchodní právo, 2014, č. 7, s. 270.

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003.

a pečlivostí (viz. kapitola 6.5). Nicméně je dovozováno, že toto ustanovení je dispozitivního charakteru a je možno zmírnit jeho aplikaci. I já se ztotožňuji s tímto názorem. Na druhou stranu existuje také názor o kogentnosti pravidla s možností pouze zpřísnit péči řádného hospodáře nad rámec zákona.¹⁹⁸

Pokud dojde ze strany prokuristy k porušení péče řádného hospodáře, bude se nejspíše jednat o porušení smluvní povinnosti. Tudíž bude odpovídat dle § 2913 o. z.. Bude tomu tak zejména proto, že tato povinnost může být odchylně upravena ve smlouvě a dále je zde pro vznik prokury nezbytná existence vzájemné dohody mezi podnikatelem a prokuristou.¹⁹⁹

Nemůžeme ale také zapomenout na § 58 ZOK. Ten normuje, že pravidla § 51 až 57 ZOK a pravidla upravující zákaz konkurence se použijí také na prokuristu. Stejně platí přiměřeně pro prokuristu, který byl zmocněn podnikatelem, který není obchodní korporací. Na první pohled je tedy zřejmé, že musíme rozlišovat podnikatele, který je obchodní korporací a podnikatele, který obchodní korporací není. U druhého se tato pravidla budou aplikovat pouze přiměřeně.

Zde se nabízí otázka, zda zákonodárce v oblasti zákazu konkurence tímto ustanovením nepřipodobnil prokuristu členovi orgánu obchodní korporace. Prokurista v žádném případě není členem orgánu obchodní korporace, je primárně zmocněncem. Nemůžeme ani říci, že je ve stejném postavení jako člen statutárního orgánu, protože nemůže například rozhodovat v oblasti obchodního vedení. Nicméně vzhledem k šíři jeho oprávnění se ocitá v obdobném postavení jako člen statutárního orgánu obchodní korporace a touto optikou se na něho bude dívat také v rámci zákazu konkurence. Štenglová k tomu uvádí: „*Bude zřejmě třeba vycházet z toho jaký podnikatelský subjekt prokuru udělil, a vztáhnout na prokuristu přiměřeně pravidla týkající se statutárního orgánu tohoto subjektu.*“²⁰⁰ Pokud bude podnikatel fyzická osoba tak uvádí následující: „*Udělí-li prokuru fyzická osoba, bude zřejmě třeba – z povahy věci- vycházet z právní úpravy konkurenčního jednání veřejné obchodní společnosti.*“²⁰¹ I s tímto lze souhlasit jelikož „*povaha osobní společnosti je podnikání fyzické osoby bližší(například s ohledem na neomezené ručení) než právní povaha kapitálové společnosti.*“²⁰²

Nyní se budeme zabývat aplikací § 51–57 ZOK na prokuristu. Je zřejmé, že § 51 odst. 1 ZOK, upravující pravidla podnikatelského úsudku budeme aplikovat bez ohledu na to, zda bude se bude jednat o prokuristu obchodní korporace či nikoliv. Zcela můžeme vyloučit aplikaci § 51

¹⁹⁸ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 29.

¹⁹⁹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol.(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1686.

²⁰⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 149.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 482.

odst. 2 ZOK, jelikož obchodní vedení nelze přenést na prokuristu, tudíž si tento ani nemůže vyžádat pokyn týkající se obchodního vedení.²⁰³

Dále bude třeba, při posuzování, zda jednal prokurista s péčí řádného hospodáře, přihlídnout k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu. Toto pravidlo je normováno v § 52 odst. 1 ZOK a mělo by se uplatnit ke všem prokuristům bez rozdílu. Bude se také aplikovat pravidlo o obrácení důkazního břemeno, tak je stanoveno ve druhém odstavci tohoto ustanovení.

Ve vztahu k § 53 odst. 1 lze uzavřít, že prokurista, který porušil péči řádného hospodáře bude povinen vydat podnikateli prospěch, který v souvislosti s tímto jednáním získal. Pokud takové vydání není možné, nahradí ho prokurista v penězích. Opět budeme aplikovat bez ohledu na to, zda se jedná o prokuristu obchodní korporace či nikoliv. Stejně tak budeme zdánlivostí stíhat právní jednání, které by směřovaly k omezení odpovědnosti prokuristy dle § 53 odst. 2 ZOK. Újmu, kterou podnikateli způsobil prokurista, bude možno vypořádat prostřednictvím smlouvy s ním uzavřené podle § 53 odst. 3 ZOK. I zde bude v případě obchodní korporace třeba souhlasu nejvyššího orgánu. Pokud bude podnikatelem fyzická osoba, tak je pochopitelné, že souhlas nejvyššího orgánu nebude možný. Nicméně Lasák konstruuje jednu možnou výjimku pro právnickou osobu, která je podnikatelem, ale nikoliv obchodní korporací. „*Zvláštní souhlas nejvyššího orgánu by se eventuálně (a čistě hypoteticky) mohl aplikovat v případě podnikatele-právnické osoby, pokud bychom sbledali, že i tyto právnické osoby mají nejvyšší orgán.*“²⁰⁴

Dále lze na prokuristu obchodní korporace aplikovat § 54 odst. 4 ZOK. Pokud tedy dojde k prohlášení unesení nejvyššího orgánu obchodní korporace, kterým je schvalována smlouva o vypořádání újmy, za neplatné, bude neplatná také tato smlouva. U fyzických osob je aplikace s ohledem na výše zmíněné vyloučena. Ani u ostatních právnických osob, které nejsou obchodní korporací, nelze nic takového předpokládat, jelikož v českém právním řádu není nikde takové řízení před soudem o neplatnosti unesení nejvyššího orgánu upraveno.²⁰⁵

Dále je prokuristovi obchodní korporace uložena informační povinnost dle § 54 odst. 1 ZOK pro případ, kdy může dojít ke střetu mezi jeho zájmy a zájmy obchodní korporace. Svoji notifikační povinnost ale v souladu s § 58 odst. 2 ZOK splní tak, že učiní oznámení orgánu, který jej jmenoval. Což bude statutární orgán. Štenglová pro případ společnosti s ručením omezeným dovozuje, že notifikační povinnost splní prokurista vůči valné hromadě společnosti, jelikož ta schvaluje smlouvu uzavřenou s prokuristou dle § 190 odst. 2 písm. e).²⁰⁶ Zde ovšem dávám spíše za pravdu Lasákovi.

²⁰³ Tamtéž, s. 483.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 485.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 149.

Dle něho uděluje prokuru ve společnosti s ručením omezeným jednatel a valná hromada ji pouze schvaluje.²⁰⁷ Tudíž i zde splní prokurista svoji povinnost tím, že oznámí střet zájmů jednateři společnosti.

U prokuristy podnikatele, který nebude obchodní korporací je notifikační povinnost dána, jak uvádí Lasák²⁰⁸, přímo vůči osobě podnikatele. Pro všechny prokuristy bude platit notifikační povinnost v případě, kdy se do hrozícího střetu zájmů s obchodní korporací dostanou prokuristovy osoby blízké, nebo osoby jím ovlivněné nebo ovládané. Je pochopitelné, že § 54 odst. 2 ZOK s ohledem na znění § 58 odst. 2 ZOK nebudeme aplikovat vůbec. Nicméně vždy bude prokurista povinen jednat v zájmu podnikatele dle § 54 odst. 3 ZOK.

Další otázkou je to, zda může být prokuristovi podnikatele pozastaven výkon funkce dle § 54 odst. 4 ZOK. Dle mého takového závěru nic nebrání. O pozastavení bude rozhodovat v souladu s § 58 odst. 2 ZOK přímo statutární orgán u obchodní korporace a v ostatních případech přímo podnikatel.²⁰⁹ „*Pozastavení prokury nepředstavuje pouhé vnitřní omezení prokury, které by nemělo účinky vůči třetím osobám.*“²¹⁰ Tato skutečnost by také měla být dle § 25 odst. 1 písm. i) ZVŘ uvedena v obchodním rejstříku. Pokud bude prokurista jedna i přes pozastavení funkce, tak bude jednat jako osoba bez zmocnění a je třeba aplikovat § 440 o. z. .

Pokud bude chtít prokurista uzavřít s podnikatelem, který je obchodní korporací smlouvu musí tuto skutečnost oznámit dle § 58 odst. 2 ZOK statutárnímu orgánu. V případě, kdy bude smlouva uzavírána přímo s podnikatelem – fyzickou osobou, tak to to oznámení není potřeba.²¹¹ V ostatních případech bude postačovat oznámení přímo podnikateli. Tato pravidla budou dopadat také na osoby prokuristovi blízké nebo jím ovládané nebo ovlivněné, pokud budou chtít s podnikatelem uzavřít smlouvu. S ohledem na znění § 58 odst. 2 ZOK je vyloučena aplikace § 55 odst. 2, 3 ZOK.

Stejně závěry jako v předešlém odstavci platí pro § 56 odst. 1 ZOK. Tedy případy, kdy má podnikatel zajistit nebo utvrdit dluhy prokuristy, či jeho osob blízkých nebo jím ovlivněných nebo ovládaných. Stejně tak, pokud se měl podnikatel stát jejich spoludlužníkem. Dle § 56 odst. 2 ZOK může dojít k zákazu uzavření smluv dle § 55 odst. 1 a 56 odst. 1 ZOK, pokud nejsou v zájmu podnikatele. Nicméně s ohledem na § 58 odst. 2 ZOK bude o zákazu rozhodovat statutární orgán

²⁰⁷ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol.(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1679.

²⁰⁸ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 486.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 487.

²¹⁰ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol.(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1688.

²¹¹ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 488.

nebo podnikatel. Je také nepochybné, tato pravidla se nebudou dle § 57 ZOK aplikovat na smlouvy, které jsou uzavírány v rámci běžného obchodního styku.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že nelze na základě znění § 58 ZOK bez dalšího připustit aplikaci všech pravidel obsažených v § 51–57 ZOK. Je třeba totiž rozlišovat mezi podnikatelem, který je obchodní korporací a podnikatelem, který jí není a na tomto základě určit aplikaci pravidel. Dále musíme zohlednit § 58 odst. 2 ZOK, který nám ve vztahu k prokuristovi vylučuje působnost některých orgánů obchodní korporace a pravidel ve výše zmíněných ustanoveních. Prokurista si bude především své notifikační povinnosti plnit ke statutárnímu orgánu podnikatele nebo přímo podnikateli. Stejně platí i naopak. Určitými omezujícími pravomocemi ve vztahu k prokuristovi bude disponovat statutární orgán podnikatele nebo přímo podnikatel.

Je korektní zmínit, že v rámci připravované novely zákona o obchodních korporacích je předpoklad zrušení celého § 58 ZOK.²¹² Tudíž by se na prokuristu uplatňovala pouze pravidla občanského zákoníku o péči řádného hospodáře. Nicméně je otázkou, zda to v určitých případech nezhorší prokuristovo postavení, jelikož nebude možno změkčit péči řádného hospodáře pomocí pravidel o podnikatelském úsudku.

8.4 Společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu

Velmi často diskutovaným tématem je to, zda lze zakotvit společné jednání člena statutárního orgánu právnické osoby a prokuristy. Za předchozí právní úpravy se dovozovalo, že to možné není. Tento závěr vycházel především z judikatury. Vrchní soud v Praze dovodil nepřipustnost takové praxe jelikož „*Jednatel je statutární orgán jednající jménem společnosti s ručením omezeným, zatímco prokurista je zástupcem společnosti jednajícím za společnost (v rámci úkonů týkajících se podniku)*“.²¹³²¹⁴

Spolu s rekodifikací soukromého práva opět vyvstala otázka možnosti zakotvení takového jednání právnických osob. Názory jsou v rámci právní praxe velmi rozdílné. Havel²¹⁵ pléduje pro společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu. Své závěry opírá především o § 151 o. z., kdy je právnické osobě dána možnost určit jakým způsobem budou jednat členové jejího orgánu a § 163 o. z., který normuje zbytkovou působnost statutárního orgánu. Určité ratio má jeho tvrzení, že „*je věcí zakladatelského právního jednání, zda vytvoří pravidla pro tvorbu vůle tak, že jednání člena statutárního*

²¹² Ministerstvo spravedlnosti ČR. Platné znění příslušných částí zákona o obchodních korporacích s vyznačením navrhovaných změn[online]. [cit. 18. března 2017]. Dostupné na <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAFAHRVGK>>.

²¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. února 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99.

²¹⁴ Nicméně praxe českých soudů nebyla v minulosti vždy jednotná. Jako příklad lze uvést společnost Generali pojišťovna, která měla v letech 1995 – 2003 zapsána v obchodním rejstříku společné jednání jednoho člena představenstva a prokuristy. Dostupné na <<https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=456409&typ=UPLNY>>

²¹⁵ HAVEL, Bohumil. In MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. s. 101.

orgánu spojí s jednáním prokuristy s tím, že tím se neomezuje jednatelské oprávnění, ani prokurista nenabrazuje statutární orgán.²¹⁶ Zároveň ale musí být brány v potaz limity zástupčího oprávnění prokuristy.²¹⁷

Pokorná uvádí, že společné jednání je možné, jelikož člen statutárního orgánu i prokurista jsou smluvními zástupce.²¹⁸ Tento závěr ale musím odmítnout, jelikož nepovažuji člena statutárního orgánu za smluvního zástupce právnické osoby (viz. výše).

Dle Joskové je takové nastavení možné tehdy, pokud má právnická osoba vícečlenný statutární orgán a zároveň jsou jeho členové oprávněni jednat i bez prokuristy. Současně dochází k rozšíření prokury na rozsah zástupčího oprávnění jednatele.²¹⁹ S touto tezí nemohu ovšem souhlasit jelikož, prokurista bude vždy v určitých záležitostech limitován oproti členovi statutárního orgánu, například v oblasti obchodního vedení, kde není oprávněn rozhodovat.

Konečně i Eichlerová s kloní k možnosti společného jednání v případě, kdy má statutární orgán společnosti s ručením omezeným více jednatelů a zakladatelské právní vyžaduje jejich společné jednání.²²⁰

Naopak Lasák²²¹ považuje společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu dle současné právní úpravy za nemožné, jelikož § 164 odst. 2 o. z. normuje jednání členů orgánu jako samostatné. Pokud by společné jednání bylo zakotveno, tak jej považuje pouze za vnitřní omezení jednatelského oprávnění dle § 162 o. z. a § 47 ZOK. Navíc bychom podle něj museli připustit také společné jednání člena statutárního orgánu s dalšími zástupci, např. zaměstnanci. S tou tezí se ztotožňuji, jelikož v případě absence jakékoliv právní úpravy tohoto institutu, bychom opravdu museli aplikaci rozšířit na všechny zástupce podnikatele, což by bylo nepřipustné.

Hurychová zastává také odmítavý názor. Konkrétně uvádí: „Klíčovým argumentem proti je absence relevantní právní úpravy, která by takový způsob jednání prokuristy nebo statutární osoby připouštěla.“²²² Ačkoliv souhlasím s jejím závěrem, tak zdůvodnění nepovažuji za přiléhavé. V oblasti soukromého práva je základní zásadou, že jedinec může činit vše co mu zákon nezakazuje. Tudíž zdůvodnění pomocí absence zákonného povolení mi nepřijde vhodná.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ POKORNÁ, Jarmila. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 1089.

²¹⁹ JOSKOVÁ, Lucie. *Je podle NOZ možná kombinace jednání jednatele (člena představenstva) a prokuristy?* Rekodifikace&Praxe, 2013, č. 4, s. 10.

²²⁰ EICHLEROVÁ, Kateřina. *Společné jednání jednatele a prokuristy*. Rekodifikace&Praxe, 2015, č. 4, s. 25.

²²¹ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 844

²²² HURYCHOVÁ, Kára. *Prokura v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2014, č. 5, s. 40.

K této problematice se po nabytí účinnosti o. z. a ZOK také vyjádřily české soudy. Ty setrvaly na závěrech dovozených ve vztahu k předchozí právní úpravě a společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu ve své rozhodovací praxi nepřipouštějí.²²³

S ohledem na výše uvedené je dle mého třeba setrvat na závěru, že společné jednání člena statutárního orgánu a prokuristy není možné. Je možno argumentovat autonomií vůle podnikatele, nicméně nejsou žádné další argumenty svědčící ve prospěch. Navíc by tento závěr vedl k nepřipustnému rozšíření tohoto pravidla na všechny zástupce podnikatele.

8.5 Zánik prokury

Občanský zákoník normuje, že prokura zaniká převodem nebo pachtem obchodního závodu nebo pobočky, pro které byla udělena. Dále je stanoveno, že smrtí podnikatele prokura nezaniká, ledaže bylo ujednáno něco jiného. Toto ustanovení nejspíše směřuje k ochraně zájmů podnikatele, jelikož by zánik prokury v okamžiku jeho smrti mohl způsobit ochromení celého závodu nebo pobočky.

V rámci úpravy prokury další důvody zániku již nenalezneme, ačkoliv je jasné, že nejsou zcela vyčerpány. Je zřejmé, že k zániku může dojít také po vzájemné dohodě mezi podnikatelem a prokuristou. Dále si můžeme pomoci aplikací obecných ustanovení o zániku smluvního zastoupení v rozsahu, v jakém nejsou upraveny v rámci zvláštní úpravy prokury. Je nepochybné, že prokura zanikne odvoláním ze strany podnikatele nebo vypovězením ze strany prokuristy. K zániku také povede smrt prokuristy. Pokud dojde k zániku podnikatele-právnícké osoby, tak tato skutečnost povede k zániku prokury dle § 448 odst. 2 o. z..²²⁴ Těžko lze ovšem ilustrovat situaci, kdy by byla prokura omezena pouze na určité právní jednání a po jeho vykonání by zanikla dle § 448 odst. 1 o. z..

Další důvod zániku prokury nalezneme mimo občanský zákoník. Insolvenční zákon v § 252 odst. 1 normuje zánik prokury pro případ prohlášení konkurzu.

Může nastat situace, kdy prokurista bude zároveň zaměstnancem podnikatele. Je otázka, zda například zánik pracovního poměru povede k zániku prokury. K této otázce se již vyjádřil Nejvyšší soud a uvedl následující: „*Pro posouzení, zda zaměstnanec svým jednáním porušil pracovní kázeň [§ 46 odst. 1 písm. f/ a § 53 odst. 1 písm. b/ zák. práce], nemá právní význam případné zjištění, že své povinnosti porušil jako prokurista.*“²²⁵ Tudíž porušení povinností vyplývajících z prokury nemůže vést k zániku pracovního poměru. „*Pouze opačně by bylo možné připustit, že porušení povinností zaměstnance v režimu*

²²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze zde dne 28. května 2015, sp. zn. 14 Cmo 576/2014.

²²⁴ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr a kol.(ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1691.

²²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 21 Cdo 525/2005.

zákoníku práce by mohlo být důvodem pro odejmutí prokury (za podmínky, že by takový odvolací důvod byl v dokumentu o udělení prokury, např. tedy i v samotné pracovní smlouvě, výslovně sjednán).²²⁶

Dále platí stejně jako u vzniku, že výmaz prokury z obchodního rejstříku má pouze deklaratorní účinky.

²²⁶ HURYCHOVÁ, Kára. *Prokura v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2014, č. 5, s. 39-40

9 Závěr

Nyní je třeba shrnout jakých závěrů bylo v diplomové práci dosaženo. Hned v rámci úvodních kapitol, při výkladu pojmu podnikatele, jsme mohli nalézt jeden zásadní rozdíl oproti předchozí právní úpravě. Nově nemusí osoba disponovat veřejnoprávním oprávněním k určité činnosti, abychom ji mohli považovat za podnikatele. Druhý zásadní posun lze spatřovat v oblasti jednání právnických osob, kdy tyto subjekty nemohou nabýt svéprávnosti, tudíž budou jednat vždy v zastoupení.

Pokud si máme odpovědět na základní výzkumnou otázku, kdo všechno může být zástupcem podnikatele v rovině hmotněprávní, tak jsou to následující subjekty. Je to především osoba pověřená určitou činností při provozu obchodního závodu, vedoucí odštěpného závodu, zaměstnanec a člen orgánu právnické osoby. Dále může být podnikatel zastoupen zmocněncem na základě smluvního zastoupení a prokuristou.

První je pozornost věnována osobě, která byla podnikatelem pověřena určitou činností při provozu obchodního závodu dle § 430 a násl. o. z.. Tohoto zástupce považuji stejně jako většina odborné literatury za zákonného zástupce. Občanský zákoník obsahuje i zvláštní pravidla pro překročení zástupčího oprávnění tohoto zástupce a zákaz konkurenčního jednání. Úprava excesů zástupce je pro podnikatele přísnější než u běžných zástupců. U tohoto zástupce má ale tato úprava ratio, jelikož je především chráněna dobrá víra třetích osob.

Vedoucí odštěpného závodu je taktéž zákonným zástupcem podnikatele. Nicméně jeho definiční zakotvení nenalezneme v rámci ustanovení o zastoupení, nýbrž v hlavě IV, která se věnuje věcem. Na tohoto zástupce budeme analogicky aplikovat § 430 a násl. o. z., například v oblasti konkurenčního jednání nebo překročení zástupčího oprávnění

Konečně se dostáváme k zaměstnanci podnikatele. Ten je zákonným zástupcem. Nicméně, pokud se bude jednat o zaměstnance podnikatele, tak budeme vycházet taktéž z 430 o. z., nikoliv z § 166 odst. 1 o. z. Takový postup má svůj význam především v širší zástupčího oprávnění zaměstnance. Nebude zastupovat podnikatele v rozsahu obvyklém vzhledem k jeho zařazení a funkci, ani nebude rozhodovat stav, jak se jeví veřejnosti. Stejně jako u osoby pověřené dle § 430 o. z. bude rozsah jeho zástupčího oprávnění dán obvyklostí. V případě excesivního jednání zaměstnance budeme taktéž aplikovat § 431 o. z..

Jak bylo zmíněno výše, občanský zákoník přinesl zásadní změnu v jednání právnických osob. Ty jako nesvéprávné subjekty budou jednat vždy v zastoupení. Nejčastěji bude za právnickou osob jednat člen jejího orgánu. První spornou otázkou, která byla v této pasáži zkoumána, bylo to, zda jde o zákonné nebo smluvní zastoupení. Zastávám názor, že se jedná o zastoupení smíšené povahy, které v sobě nese prvky zákonného i smluvního zastoupení. Nicméně je dle mého blíže zastoupení

zákonnému. Tudíž byla vyvrácena hypotéza o tom, že se jedná o ryze zákonného zástupce. Dále byla pozornost věnována povinnosti péče řádného hospodáře a pravidlu podnikatelského úsudku. Zde jsem dospěl k názoru, že tuto péči nelze hodnotit pouze pomocí objektivních kritérií, ale je třeba je vhodně kombinovat s těmi subjektivními, tak jak to například činí britská právní praxe.

Největší prostor byl v této kapitole věnován střetu zájmů mezi zájmy člena orgánu obchodní korporace a obchodní korporací samotnou. Je nepochybné, že se budou aplikovat pravidla o střetu zájmů ZOK. Nicméně je otázka, zda přichází také v úvahu aplikace obecných ustanovení občanského zákoníku. Na tuto otázku odpovídám kladně, nicméně je třeba pokračovat dále. Občanský zákoník nabízí několik ustanovení, která by mohla být aplikována. Jako první odmítám aplikaci § 460 o. z., který je dle mého zcela nepoužitelný na obchodní korporace. Dále se nabízela možnost použití § 432 o. z.. Nicméně ani toto řešení nepovažuji za správné. Dle mého je v tomto případě přiléhavá aplikace obecného § 437 o. z. Výsledkem takového postupu je možnost obchodní korporace domáhat se relativní neplatnosti jednání člena orgánu, který se nacházel ve střetu zájmů.

V oblasti smluvního zastoupení přinesl občanský zákoník zásadní terminologický posun. Zastoupení vzniká na základě dohody mezi zmocnitelem a zmocněncem, nikoliv na základě dohody o plné moci. Nicméně se jedná pouze o terminologickou změnu. Již za účinnosti OZ 1964 bylo judikováno, že zmocnění vzniká na základě dohody.

Poměrně komplikovanou záležitostí je forma plné moci. Zejména pak otázka, kdy je vyžadována přísnější forma. Zásadní roli zde mělo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014. Ačkoliv v případě řešeném Nejvyšším soudem je možno považovat nalezené řešení za správné, tak z jeho odůvodnění nelze vyvozovat obecné závěry pro danou problematiku. Zejména je problematický závěr, že jedinou funkcí plné moci je identifikace zmocněnce. To jistě v některých případech může být, ale v jiných může plnit mj. i funkci varující. Na toto rozhodnutí zareagoval zákonodárce a v rámci novely občanského zákoníku zákonem č. 460/2016 Sb. změnil taktéž § 441 odst. 2, kdy doplnil následující větu: Vyžaduje-li se pro právní jednání forma veřejné listiny, postačí, bude-li plná moc k tomuto právnímu jednání udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem.

V případě překročení zástupčího oprávnění smluvního zástupce podnikatele je třeba aplikovat § 446 o.z.. Dle mého není žádný důvod, proč by se měl aplikovat § 431 o. z.. Jeho aplikace má ratio u výše zmíněných zákonných zástupců, kde je především chráněna dobrá víra třetí osoby, která bude jednat s podnikatelem prostřednictvím těchto zástupců, kteří jsou specifičtí právě pro tento subjekt. Nicméně v rámci smluvního zastoupení není dle mého žádný důvod pro zhoršení postavení podnikatele, které by skrze aplikaci přísnějšího § 431 o. z. bezpochyby nastalo.

Ohledně důvodů, které vedou k zániku zastoupení, občanský zákoník nevyčerpává všechny situace, které tomuto následku mohou vést. Zejména je dána možnost stran sjednat si důvody zániku zastoupení. Dále je možnost zániku zastoupení vázat na rozvazující podmínku, uplynutí doby nebo zánik právního poměru, kterým je založen.

Poslední část práce byla věnována prokurě. Prvně jsme se zaměřili na rozsah zástupčího oprávnění prokuristy. Zde jsem dospěl k závěru, že je širší než oprávnění zástupce dle § 430 o. z.. Jelikož je prokurista oprávněn nejen k obvyklým jednáním, nýbrž ke všem, ke kterým při provozu závodu dochází. Na druhou stranu není neomezený. Tudíž připadá i možnost překročení jeho zástupčího oprávnění. Jelikož je smluvním zástupcem podnikatele, tak pro případ překročení se bude aplikovat § 446 o. z..

Prokurista je povinen svoji funkci s péčí řádného hospodáře. Je třeba ovšem také zohlednit § 58 ZOK, který normuje pro prokuristu také aplikaci pravidel o podnikatelském úsudku, střetu zájmů a zákazu konkurence. Nicméně zastávám názor, že ne všechna ustanovení § 51 – 57 ZOK se budou uplatňovat. Použití některých pravidel musíme vyloučit skrz znění § 58 odst. 2 ZOK. U dalších je třeba poté rozlišovat, jestli je podnikatel obchodní korporací, či nikoliv. Podrobně je tato problematika rozpracována v kapitole 8.3. Do budoucna je otázkou, jak do těchto pravidel zasáhne připravovaná novela ZOK, která již s § 58 nepočítá.

V otázce společného jednání prokuristy a člena statutárního orgánu obchodní korporace byla vyvrácena hypotéza o přípustnosti takového postupu. Dospěl jsem k závěru, že ani v rámci nové právní úpravy není takový způsob jednání možný. Tento závěr je podpořen odbornou literaturou i judikatorně. V podrobnostech odkazuji na kapitolu 8. 4.

Celkově lze konstatovat, že i v oblasti hmotněprávních zástupců podnikatele jsou určité sporné oblasti. Názory na jejich řešení jsou v odborné literatuře rozdílné. V některých případech bude záležet i na tom, jak se k dané problematice postaví judikatura. Problematičnost některých ustanovení si uvědomuje i zákonodárce. Což lze spatřit například v oblasti první novely občanského zákoníku ze závěru roku 2016, která se mj. dotýkala zvláštní formy plné moci. Dále jsou některé sporné otázky zákona o obchodních korporacích řešeny připravovanou novelou tohoto zákona. V tomto případě nicméně není předpoklad, že by v dohledné době došlo k jejímu schválení, vzhledem k blížícím se volbám. Je tedy otázkou, jak se k těmto připravovaným změnám postaví nová politická reprezentace, která vzejde po volbách na podzim tohoto roku.

10 Literatura

10.1 Právní předpisy

Zákon č. 531/1991 Sb.	obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb. účinném ke dni 1. července 2013
Zákon č. 304 / 2013 Sb.	o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 182/2006 Sb.	o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 40/1964 Sb.	občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2001 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2013
Zákon č. 455/1991 Sb.	o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 89/2012 Sb.	občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 90/2012 Sb.	o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

10.2 Knihy a komentáře

- BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 410 s.
- BĚLOHLÁVEK, ALEXANDER J. a kol. (ed). *Komentář ke zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. xxx s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. (ed). *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. § 1 - 487*. Praha: Linde, a. s., 2008. s. 191
- LASÁK, Jan. POKORNÁ, Jarmila a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1608 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol.. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654)*. I. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2380 s.
- MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol.. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014. 1233 s.
- MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol.. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2014. 720 s.
- POKORNÁ, Jarmila. KOVAŘÍK, Zdeněk a kol. (ed). *Obchodní zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. 1115 s.
- ROZEHNAL, Aleš a kol. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 730 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana. DĚDIČ, Jan a kol. *Základy obchodního práva. Vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2014. 464 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana. HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s.
- ŠVESTKA, Jiří. DVOŘÁK, Jan a kol. (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s.

10.3 Odborné články

- BALÝOVÁ, Lucie. *Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekodifikace*. Obchodněprávní revue, 2014, č. 7-8. s. 212 - 215 .
- DĚDIČ, Jan. *Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích ve vazbě na nový občanský zákoník*. Právní rozhledy, č. 15, 2014 s. 524 -532 .
- EICHLEROVÁ, Kateřina. HAVEL, Bohumil a kol. *Překvapivé rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR k zástupci právnické osoby pro zaměstnance*. Právní rozhledy, 2016, č. 3, s. 96 - 99 .
- EICHLEROVÁ, Kateřina. *Může prokurista překročit své zástupčí oprávnění?* Obchodní právo, 2014, č. 7, s. 263 – 273.
- EICHLEROVÁ, Kateřina. *Společné jednání jednatele a prokuristy*. Rekodifikace&Praxe, 2015, č. 4, s. 22 – 25.
- ELIÁŠ, Karel. *Etuda o prokurě*. Právník, 1993, č. 5, s. 425- 440.
- HAVEL, Bohumil. KAVAN, Petr. *Vyřešl skutečně Nejvyšší soud ČR otázku plných mocí? (problém zmocnění k založení obchodní korporace – postačuje sylogismus?)*. Právní rozhledy, 2016, č. 1, s. 17 – 22.
- HAVEL, Bohumil. *Konflikt zájmů při správě obchodních korporací(vztah § 437 odst. 2 ObčZ a § 54 a násl. ZOK)*. Právní rozhledy, 2015, č. 8, s. 272 - 275.
- HURYCHOVÁ, Kára. *Prokura v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2014, č. 5, s. 35-42.
- JOSKOVÁ, Lucie. *Je podle NOZ možná kombinace jednání jednatele (člena představenstva) a prokuristy?* Rekodifikace&Praxe, 2013, č. 4, s. 7-10.
- JURÁŠ, Marek. *Zastoupení právnické osoby v civilním právu – aktuální problémy*. Právní rozhledy, 2014, č. 12, s. 428 - 432 .
- KAVAN, Petr. REMEŠ, Jiří. *Forma plné moci podle § 441 odst. 2 ObčZ ve vazbě na § 6 odst. 1 ZOK: opravdu vyřešený problém?* Právní rozhledy, 2015, č. 5. str. 174 – 179.
- KORBEL, František. *Smluvní zastoupení v novém občanském zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 46 – 51.
- KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skilil and diligence?* Obchodněprávní revue, 2013, č. 10, s. 277 -284.
- KRTOUŠOVÁ, NOVOTNÁ, Lucie. *Následky konfliktu zájmů člena statutárního orgánu právnické osoby jako zástupce a právnické osoby jako zastoupeného*. Právní rozhledy, 2016, č. 17, s. 588 - 594.
- TICHÝ, Luboš. *Základní otázky smluvního zastoupení a návrh občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 5, s. 37 – 45.
- TOMSA, Miloš. *K požadavku na určitou formu právního jednání stanovenou zákonem*. Právní rozhledy, 2015, č. 13 – 14, s. 497-499.
- ZÁDĚRA, Filip. *Zástupci obchodní společnosti, povaha jejich vztahu ke statutárnímu orgánu a souběh jednání*. Obchodní právo, 2012, č. 2, s. 53 – 63.

10.4 Soudní rozhodnutí

- Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 3. září 1997, sp. zn. Cpnj 30/97.
- Rozsudek Vrchního soudu Praha ze dne 14. května 1996, sp. zn. 5 Cmo 448/95.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. února 1999, sp. zn. 2 Cdon 431/96.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. února 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2002, sp. zn. 29 Cdo 2074/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2004, sp. zn. 32 Odo 274/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. srpna 2005, sp. zn. 32 Odo 328/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 21 Cdo 525/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2007, sp. zn. 32 Odo 1352/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2007, sp. zn. 32 Co 118/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1662/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2009, sp. zn. Cdo 2223/2009.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2010, sp. zn. 32 Cdo 679/2009.

Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3396/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2012, sp. zn. 23 Cdo 525/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 33 Cdo 4445/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3919/2014.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2015, sp. zn. 14 Cmo 576/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 29 Cdo 880/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. prosince 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015.

10.5 Internetové zdroje

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Platné znění příslušných částí zákona o obchodních korporacích s vyznačením navrhovaných změn[online]. [cit. 14. února 2017]. Dostupné na < <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAFAHRVGK>>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace(RIA) k novele zákona o obchodních korporacích[online]. s. 12-13.[cit. 13. února 2017] Dostupné na < <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAFAHRVGK>>

Důvodová zpráva k zákonu č. 460/2016 S[online], s. 10.[cit. 5. března 2017]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqge3f6nbwgbpwi6q>>

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb[online].[cit. 10. ledna 2017]. Dostupné na
< <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>

Shrnutí

Práce pojednává o zastoupení podnikatele v rovině hmotněprávní. Cílem je přinést čtenáři přehledný výklad o tom, kdo může vystupovat jako zástupce podnikatele. Dále je práce zaměřena na základní otázky, které s jednotlivými zástupci souvisejí, jako například překročení zástupčího oprávnění nebo střet zájmů mezi zástupcem a zastoupeným.

V první kapitole se práce stručně věnuje pojmu podnikatele a jeho jednání. Následně je rozebrána teoreticky problematika zastoupení.

Dále je pojednáno o všeobecných ustanoveních o zastoupení v občanském zákoníku. Na tato ustanovení je poté odkazováno v dalších pasážích této práce.

Kapitola o zákonných zástupcích podnikatele se věnuje jednání osoby pověřené při provozu obchodního závodu, zaměstnance podnikatele a vedoucího odštěpného závodu.

Samostatně je věnována pozornost právnickým osobám, jelikož ty také mohou být podnikatelem. Nicméně vzhledem k tomu, že jsou subjektem, který nemá svéprávnost, tak jednají vždy v zastoupení. Jako zástupci právnické osoby jednají členové jejich orgánu, zejména pak členové statutárního orgánu.

Další kapitola pojednává o smluvním zastoupení podnikatele, které vzniká na základě dohody mezi zmocnitele a zmocněncem. Pozornost je věnována také formě plné moci a překročení zástupčího oprávnění ze strany zmocněnce.

Nakonec bude čtenáři poskytnut výklad o prokuře, jakožto zvláštním druhu smluvního zastoupení. Podrobněji je pojednáno o péči, se kterou je prokurista povinen svoji funkci vykonávat a možnému souběhu jednání prokuristy a člena statutárního orgánu.

Summary

This project deals with representatives of entrepreneurs on the level of substantive law. The aim is to present a clearly organized interpretation to the reader, concerning who can represent an entrepreneur. Furthermore, the project is focused on basic questions, which relate to individual representatives, i.e. act in excess of representative's rights, or a conflict of interests between the representative and the represented.

In the first chapter the project is briefly concerned with the concept of entrepreneur and his legal action. After that, the problem of representation is theoretically analysed.

Subsequently, general enactments relating to representation in the civil code are dealt with. These enactments are referred to further in the project.

The chapter about legal representatives of an entrepreneur pays attention to acting of a person authorized in the operation of a commercial establishment, an employee of the entrepreneur, and a branch manager.

The legal entities are dealt with individually, as they can also be entrepreneurs. Nevertheless, taking into consideration them being subjects with no legal capacity, they always act in representation. As representatives of the legal entities, the members of their body act, and they are particularly the members of their statutory body.

The following chapter deals with agency contract of an entrepreneur, which arises on the bases of a contract between the principal and the authorized person. Attention is paid to the form of procuration and the act in excess of representative's right from the authorized person.

At the end, the reader will be provided with the interpretation of procuration, as a special kind of agency contract. The thoroughness of an authorized representative needed for him to do his post, and a possible confluence of an authorized representative and a member of statutory body acting, are dealt in detail.

Seznam klíčových slov

Občanský zákoník
Péče řádného hospodáře
Plná moc
Podnikatel
Právnícká osoba
Prokura
Překročení zástupčího oprávnění
Přímé zastoupení
Smluvní zastoupení
Statutární orgán
Střet zájmů
Vedoucí odštěpného závodu
Zákon o obchodních korporacích
Zákonné zastoupení
Zaměstnanec
Zastoupení
Zmocněnec
Zmocnitel

Keyword list

Act in excess of one's rights
Agency contract
Authorized
Branch manager
Civil code
Commercial code
Conflict of interests
Direct representation
Duty of care
Employee
Entrepreneur
Legal entity
Legal representative
Principal
Procurement
Representation
Statutory body